

Katedra: Katedra pedagogiky a psychologie

Studijní program: Vychovatelství

Studijní obor: Pedagogika volného času

PROBLEMATIKA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU NESLYŠÍCÍMI ŽÁKY PRVNÍHO STUPNĚ

The problems of leisure-time deaf elementary
school pupils under twelve yers

Bakalářská práce: 10-FP-KPP- 039

Autor:

Kristina Šteřlová

Podpis:

.....

Adresa

Smetanova 1813/5

412 01, Litoměřice

Vedoucí práce: Mgr. Jana Johnová

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
77	4	4	1	26	+ 1 CD

CD obsahuje celé znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 20. 6. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra pedagogiky a psychologie

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(pro bakalářský studijní program)

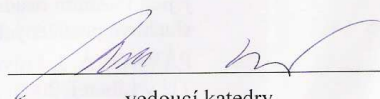
pro (kandidát): Kristina Šteflová
adresa: Smetanova 1813/5, Litoměřice 412 01
studijní obor (kombinace): Pedagogika volného času
Název BP: **PROBLEMATIKA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU
NESLYŠÍCÍMI ŽÁKY PRVNÍHO STUPNĚ**
Název BP v angličtině: **The problems of leisure-time deaf elementary school pupils
under twelve years**
Vedoucí práce: Mgr. Jana Johnová
Konzultant:
Termín odevzdání: Květen 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 7.4.2010

děkan

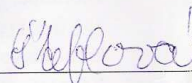

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): KRISTINA ŠTEFLOVÁ

Datum: 16.6.2010

Podpis:

- Název BP: PROBLEMATIKA TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU NESLYŠÍCÍMI ŽÁKY PRVNÍHO STUPNĚ
- Vedoucí práce: Mgr. Jana Johnová
- Cíl:
 - Zjistit nabídku volnočasových aktivit pro děti ve věku od 7 do 12 let na dvou různých školách pro neslyšící.
 - Na základě analýzy navrhnout jednu volnočasovou aktivitu v oblasti, která je v nabídkách minimálně zastoupena
- Požadavky: V teoretické části práce prostudování a analýza autorů zabývajících se zvolenou problematikou. V empirické části práce formou kvalitativního výzkumu provést základní zjištění a komparaci u zvoleného vzorku dětí a zjistit reliabilitu a validitu stanovených cílů práce.
- Metody: Zúčastněné pozorování, rozhovor, analýza her, analýza dokumentů, výročních zpráv
- Literatura:

ZAPLETAL, M. Encyklopedie her: 1000 her v tělocvičně, na hřišti, na louce, ve městě, v terénu, v místnosti. 1. vyd. Praha: Olympia, 1973. 242 s.

BAKALÁŘ, E. I dospělí si mohou hrát. 1. vyd. Praha: Pressfoto, 1976. 194 s.

HERMOCHOVÁ, S. Hry pro dospělé: komunikace a vytváření skupin, poznávání, vcítění a sebeprosazování, hry pro rozvoj skupiny, téma jako základ interakce. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 159 s. ISBN 80-247-0817-5.

KOMÁRKOVÁ, R., SLAMĚNÍK, I., VÝROST, J. Aplikovaná sociální psychologie III: sociálněpsychologický výcvik., 1. vyd. Praha: Grada, 2001. 224 s. ISBN 80-247-0180-4.

HOLMANOVÁ, J. Raná péče o dítě se sluchovým postižením. 1. vyd. Praha: Septima 2002. 90 s. ISBN 80-7216-162-8.

HRUBÝ, J. Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených: Septima, 1999. ISBN 80-7216-096-6.

PÁVKOVÁ, J. Průvodce studiem oboru Pedagogika volného času. Liberec: TU v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-753-8.

ŠPIČÁK, J. Úvod do metodiky zájmových činností v domově mládeže. Olomouc, UP, 1991. ISBN 80-7067-384-2.

JELÍNKOVÁ, M. Aktivity volného času pro osoby s těžkým a kombinovaným postižením. Praha: Modrý klíč, 1997. ISBN 80-902-494-0-X.

KRAUS, B., POLÁČKOVÁ V. Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál: 2004. ISBN 80-7178-927-5.

Čestné prohlášení

Název práce:	Problematika trávení volného času neslyšícími žáky prvního stupně
Jméno a příjmení autora:	Kristina Štefllová
Osobní číslo:	P08000401

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 20. 6. 2011

Poděkování

Mé poděkování patří všem, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout. Mé poděkování patří vedoucí mé práce Mgr. Janě Johnové za čas a trpělivost, které mi věnovala.

Dále bych chtěla poděkovat svým rodičům za plnou podporu v době, kdy tato práce vznikala.

Děkuji také svým spolužákům a přátelům, kteří mi pomáhali a povzbuzovali.

A v neposlední řadě bych chtěla poděkovat základní a mateřské školy v Liberci, za jejich ochotu a čas, který věnovali mě a mému výzkumu.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá trávením volného času dětí od 7 do 12 let na třech konkrétních školách pro sluchově postižené. Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické.

V teoretické části se autorka věnuje sluchovému ústrojí, problematice surdopedie, a klasifikaci sluchového postižení. Dále jsou v práci uvedeny možnosti výchovy a vzdělávání sluchově postižených a jejich komunikace. Závěr teoretické části tvoří kapitola s názvem volný čas. Autorka zde popisuje jeho funkce, obsah a zmiňuje také volný čas neslyšících.

Empirická část je založena na výzkumu, který využívá metodu analýzy dat, rozhovorů a dotazníku. Výsledkem výzkumu je získat souhrn nabízených volnočasových aktivit na třech různých školách pro neslyšící, komparovat je a navrhnout možnosti rozšíření stávající nabídky.

Klíčová slova

Sluchové postižení, surdopedie, komunikace, volný čas, volnočasové aktivity,

Annotation

The bachelor's essay investigates spending of leisure time of seven to twelve years old children at three specific schools for students with hearing defects. The essay is divided into two parts – a theoretical one and a practical one.

The author of the essay devotes herself to the auditory organs, to the problems of surdopedagogics and to the classification of hearing defects. Possibilities of education and upbringing of the children with hearing defects and their communication are also pointed out in the essay. The chapter named 'Leisure Time' creates the conclusion of the theoretical part. The author describes its functions and contents in it and mentions deaf persons' free time too. The empirical part is based on the research which uses the method of a data analysis, a conversation and a questionnaire. The results of the research try to get a summary of the offered leisure time activities at the three different schools for the deaf students, to compare them and to offer some other possibilities of the extension of the existing offer.

Key words: Hearing defects, surdopedagogics, communication, leisure time, leisure time activities.

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Sluchové ústrojí.....	13
2.1	Význam sluchu	14
3	Problematika surdopedie.....	16
3.1	Surdopedie.....	16
3.2	Cíl a objekt surdopedie.....	16
3.3	Stupně integrace sluchově postižených.....	17
3.4	Metody surdopedie	17
3.5	Surdopedické zásady	17
4	Klasifikace a etiologie sluchových postižení.....	21
4.1	Vady sluchu dle místa vzniku	21
4.2	Vady sluchu dle doby vzniku	22
4.3	Vady sluchu dle typu.....	23
4.4	Vady sluchu dle etap sluchového analyzátoru	24
4.5	Doprovodné projevy poruch.....	24
5	Výchova a vzdělávání sluchově postižených.....	25
5.1	Orální metoda	25
5.2	Bilingvální přístup	25
5.3	Simultánní komunikace.....	25
6	Komunikační systémy neslyšících.....	26
6.1	Komunikace	26
6.2	Znakový jazyk	26
6.2.1	Z historie znakového jazyka.....	27
6.2.2	Výrazové prostředky znakového jazyka.....	27
6.3	Komunikační systémy vycházející z českého jazyka.....	28
7	Problematika volného času.....	31
7.1	Výchova mimo vyučování	31
7.1.1	Funkce výchovy mimo vyučování	32
7.1.2	Obsah výchovy mimo vyučování.....	32
7.1.3	Zásady výchovy mimo vyučování podle Hofbauera 2002.....	33
7.1.4	Instituce pro výchovu mimo vyučování	33
7.2	Zájmová činnost sluchově postižených.....	34
8	Cíl výzkumu a výzkumné otázky.....	37
8.1	Cíle	37
8.2	Výzkumné otázky.....	37
9	Metodologie výzkumu.....	38
9.1	Použité metody výzkumu	38
9.2	Výběr výzkumného vzorku	40
9.2.1	Základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené v Liberci	40
9.2.2	Střední škola, základní škola a mateřská škola, Hradec Králové.....	41
9.2.3	Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova.....	41
9.3	Výběr respondentů dotazníkového šetření	42
9.4	Průběh výzkumu.....	42
10	Vyhodnocení dat a interpretace	44
10.1	Nabídka volnočasových aktivit na třech školách pro neslyšící.....	44
10.1.1	Základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené v Liberci	44
10.1.2	Střední škola, základní škola a mateřská škola, Hradec Králové.....	46

10.1.3 Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova	50
10.2 Komparace aktivit	51
10.3 Volnočasové aktivity na základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci 54	
10.3.1 Navštěvované zájmové kroužky na základní a mateřské škole v Liberci	54
10.3.2 Pokrytí zájmu dětí	58
10.3.3 Kritéria výběru volnočasových aktivit	60
10.4 Rozšíření nabídky volnočasových aktivit na základní mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci	61
11 Závěr.....	62
12 Použitá literatura	65
13 Přílohy.....	67
13.1 Seznam příloh.....	67
Příloha č. 1: Přepis rozhovoru s vedoucí internátu.....	68
13.2 Příloha č. 2: Dotazník.....	75
13.3 Příloha č. 3: Plánované akce internátu základní a mateřské škole v Liberci ve školním roce 2010/2011	76

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Sluchové ústrojí	14
Obrázek 2: Prstová abeceda	29
Obrázek 3: Florbal.....	58
Obrázek 4: Kopaná.....	60

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Graf 1: Pohlaví respondentů.....	55
Graf 2: Věk respondentů	55
Graf 3: Navštěvovaný ročník ZŠ.....	56
Graf 4: Navštěvované volnočasové aktivity respondentů	57
Tabulka 1 - Zájmové kroužky	53

1 Úvod

V České republice bylo dle statistických údajů v roce 1998 zhruba 0,5 milionů sluchově postižených. V dnešní době, kdy se již upustilo od marginalizace těchto jedinců, kdy již neděláme, „že neexistují“, se s nimi často setkáváme. O tom, jak žijí zdravotně postižení nás informují různé zdroje, a tak se můžeme dozvědět o aktivitách lidí například na invalidním vozíku či nevidomých. Sluchové postižení není na první pohled příliš patrné, a proto se domníváme, že tito lidé nepotřebují tolik zvláštní péče a zacházení. Ale to samozřejmě není pravda. Sluchově postižení potřebují speciální péči již od raného věku.

Stejně jako jiné děti a jiní dospělí potřebují smysluplně trávit svůj volný čas. Jaké tedy mají neslyšící děti možnosti trávení volného času? Hlavními nositeli zájmové činnosti dětí jsou často školy a to hlavně školy základní. Děti se sluchovým postižením mohou být integrovány do běžných škol či mohou navštěvovat školy speciálně pro ně určené. Právě tyto školy, spolu s internátem, který je často součástí škol, nabízejí nejvíce možností, jak mohou neslyšící děti trávit svůj volný čas.

Obory speciální pedagogiky mě vždy velmi zajímaly a na střední škole jsem myslela, že touto cestou bude směřována moje budoucí praxe. Svoji praxi jsem v těchto letech vykonávala hlavně u lidí s postižením a to především u dospělých. Ve druhém ročníku jsem měla poprvé možnost blíže se s neslyšícími seznámit, když jsem absolvovala kurzy znakové řeči s neslyšícím lektorem. Až v této době jsem zjistila, jak je kultura neslyšících od té naší odlišná a že vůbec existuje něco takového jako odlišná kultura neslyšících. Ve čtvrtém ročníku jsem ale rozhodla směřovat svoji praxi jiným směrem. Po delší praxi v družině jsem zjistila, že vhodně naplňovat volný čas těchto dětí mě uspokojuje nejvíce. Ale o problematiku speciální pedagogiky jsem se nepřestávala zajímat ani na vysoké škole. Zde jsem měla možnost vyzkoušet si práci i s jinými věkovými a obecně jinými specifickými skupinami lidí. Přesto mi práce s dětmi přináší nejvíce radosti. Toto téma tedy spojuje dva aspekty, o které se zajímám a kterým jsem se ve své praxi věnovala a doufám, že ještě budu věnovat. Spojuje mou práci volnočasového pedagoga dětí a můj zájem o kulturu neslyšících. Ač jsem se o tuto problematiku zajímala, s volnočasovými aktivitami pořádanými přímo pro děti se sluchovým postižením jsem se nesetkala. Chtěla jsem tedy zjistit, jaké aktivity se pro tyto děti nabízejí a zda je správná má domněnka, že pro neslyšící děti není nabídka zájmových činností příliš široká. Cílem mé práce také bylo seznámit ostatní, kteří se v této problematice neorientují, s tím, jaké možnosti mají neslyšící děti ve svém volném čase. A konečně doufám, že má práce

poslouží i základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci jako informace o tom, zda je jejich nabídka pro žáky dostačující.

Cílem **teoretické části** bylo shrnout problematiku surdopedie. Tyto znalosti mi pomohly při mém výzkumu u jednotlivých škol pro sluchově postižené.

Cílem praktické části mé bakalářské práce bylo získat souhrn nabízených volnočasových aktivit na třech různých školách pro neslyšící a následně je komparovat. Je to menší odchýlení od původního zadání. Kontaktovala jsem několik škol, ale pouze jedna mi nabídla takovou spolupráci, která by mi opravdu pomohla kvalitně analyzovat jejich nabídku. Analýzu jsem provedla pouze z písemných dokumentů, hlavně výročních zpráv daných škol. Abych alespoň částečně vynahradila odchylku od původního cíle, analyzovala jsem místo dvou škol školy tři. Zajímám se tedy o varianty volnočasových aktivit, jaké tyto tři školy pro sluchově postižené nabízejí. Dále se již zaměřuji pouze na základní a mateřskou školu pro sluchově postižené v Liberci, která se mnou spolupracovala velmi ochotně. Zabývám se tím, zda škola pokryje zájem všech dětí, které se na kroužky hlásí, a také o které volnočasové aktivity je největší zájem. Mým druhým cílem je navrhnout konkrétní možnosti rozšíření stávající nabídky na základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci. Bylo tedy nutné zjistit, zda vůbec mají žáci a i vychovatelé zájem o rozšíření nabídky a pokud ano, které konkrétní aktivity by na škole uvítali.

TEORETICKÁ ČÁST

„V úplné tmě a tichu, které mě oddělují od světa, mi ze všeho nejvíc chybí přátelský zvuklidského hlasu. Slepota odděluje člověka od věcí, hluchota od lidí.“

Zuzana Kellerová

2 Sluchové ústrojí

Zrak a sluch. Pro mnoho lidí dva nejdůležitější smysly. Děsíme se toho, že bychom mohli být i jeden ztratit. Který bychom více postrádali? Odpovědi na to, který z nich ztratit je „horší“, se různí. Já si při takových otázkách vždy vzpomenu na výše zmíněný citát. S tímto citátem si vždy uvědomím, že význam sluchu je mnohem větší, než si uvědomujeme.

Nejdůležitější orgán sluchu je samozřejmě ucho.

Ucho je složitý citlivý orgán, který zachycuje zvukové vlnění z našeho okolí, zpracovává je a informaci o něm vysílá po nervových vláknech do mozku.

Můžeme si ucho rozdělit na zevní (vnější) ucho, střední a vnitřní ucho. Zevní ucho se skládá z boltce a zvukovodu. Boltec zachytí zvukovou vlnu a směřuje ji do zvukovodu. Na konci zvukovodu je pružná blanka bubínek, který se vlněním rozkmitá.

(Šándorová, 2003)

Kmity bubínku se přenášejí na kůstky ve vnitřním uchu, tak zvané středoušní kůstky kladívko, kovádlíku a třmínek. Třmínek dosedá na oválné okénko, což je pružná blanka, která uzavírá vstup do vnitřního ucha. Aby bubínek správně fungoval, musí mít atmosférický tlak ve vnějším zvukovodu (před bubínkem) stejný jako ve středním uchu (za bubínkem). K tomu nám pomáhá Eustachova trubice, která spojuje dutinu středního ucha a zadní část nosohltanu a pomáhá vyrovnávat tlak za i před bubínkem.

(Hrubý, 1998)

Kmity se dále přenášejí do vnitřního ucha. Ve vnitřním uchu se také nachází centrum rovnováhy, které je v těsné blízkosti sluchového ústrojí. Proto často vady sluchu provází i vady rovnováhy.

(Hrubý, 1998)

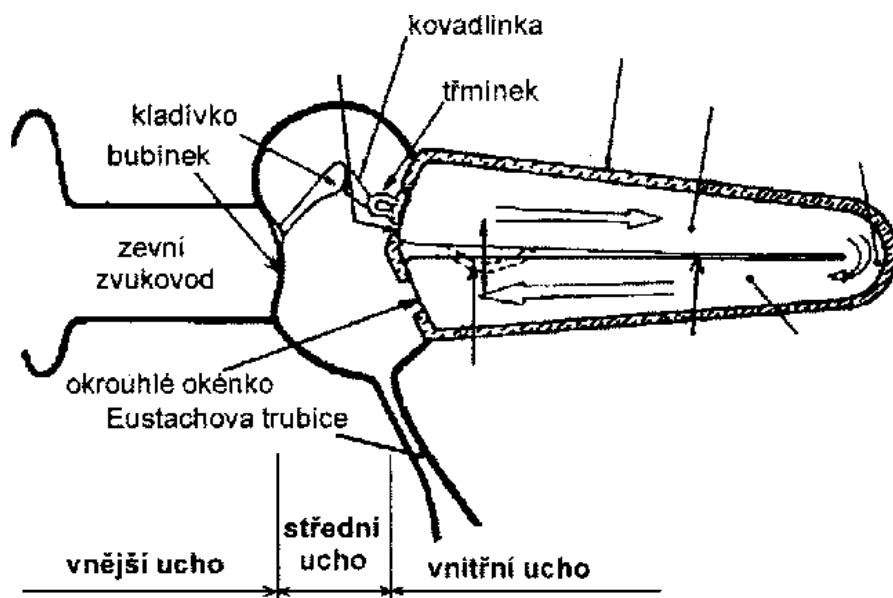
Ve vnitřním uchu se nachází kochlea (hlemýžď), který mění mechanické kmity na elektrochemické impulsy, které se dále šíří sluchovým nervem. Kmity třmínku působí přes oválné okénko na perilymfu a rozkmitají ji. Perilymfa je kapalina, v podstatě mozkomíšní mok, který vyplňuje vnitřek hlemýžďe. Toto vlnění dále rozkmitá endolymfu a následně i bazální membránu v určitém úseku podle výšky tónu. Chvění způsobí, že buňky Cortiho orgánu narážejí na krycí membránu a tím se podráždí. Tyto vzruchy jsou vedeny sluchovým

nervem do jader v prodloužené míše, odtud pokračuje sluchová dráha přes talamus do centrální korové oblasti.

(Šándorová, 2003)

Toto se nazývá vzdušné vedení zvuku. Existuje ale také kostní vedení. Zvuk se může dostat do vnitřního ucha kostmi lebky. Kmity se šíří k dutině bubínkové a odtud do hlemýždě.

(Šándorová, 2003)

Obrázek 1: Sluchové ústrojí

(Hrubý, 1998, s. 33)

Jak jsem již zmínila, sluch, respektive ztráta sluchu může mít vliv na různé oblasti našeho života.

2.1 Význam sluchu

Význam sluchu pro orientaci a bezpečnost

Sluchem neustále vnímáme nějaké zvuky, ale ne všechny se dostávají do našeho vědomí a tvoří tak zvané sluchové pozadí. Sluchové pozadí nám pomáhá při orientaci v prostoru, dává pocit osobní jistoty a bezpečnosti. Když toto pozadí chybí, vyvolává depresivní až úzkostné pocity podobně jako pobyt ve tmě.

(Pulda, 1992)

Strnadová ve své knize Jaké je to neslyšet uvádí hned několik příkladů, jak nepříjemné může být, pokud nemáme možnost kontroly sluchem, například když jdeme večer po ulici. Popisuje například možnost, kdy večer po ulici za ní někdo jde. Musí se neustále ohlížet a kontrolovat

vzdálenost mezi ní a chodcem vzadu, protože nemá sluchovou kontrolu, která by ji například upozornila, že se kroky za ní rychle přibližují.

Význam sluchu pro rozvoj mezilidské komunikace

Mezilidská komunikace je nejen podmínkou společenskou života, ale i biologickou potřebou. Komunikace se realizuje většinou slovní řečí. Každá porucha sluchu tedy způsobuje komunikační potíže, které ovlivňují psychiku člověka. Při úplné ztrátě sluchu se poté řeč musí vytvářet uměle, což je značně náročné. Dítě proto raději bude komunikovat jinak, hlavně znakovým jazykem. Tím se vytvářejí vývojové zvláštnosti, které je třeba respektovat.

Význam sluchu pro rozvoj osobnosti

Jak již bylo zmiňováno, poruchy sluchu mohou vést k poruchám citových vztahů, k nedůvěře vůči okolí, k sníženému sebevědomí až komplexu méněcennosti, vznětlivosti, agresivitě či naopak melancholii. Je nutné si tato rizika uvědomovat a správně k nim přistupovat.

Až poté, co jsem si přečetla několik knih o významu sluchu a ztrátě sluchu, jsem plně porozuměla tomu, jak moc ztráta sluchu ovlivňuje život. Myslím si, že teprve když plně pochopíme význam sluchu, můžeme opravdu i chápat výše zmíněný citát Zuzany Kellerové. Se ztrátou sluchu ztratíme často i schopnost plnohodnotně komunikovat s lidmi, kteří slyší. Komunikace se slyšícími lidmi, ať již ústní či písemná, je potom náročná a vysilující. Myslím, že je nutné si toto uvědomovat a mít to na paměti, pokud chceme s neslyšícími lidmi navázat kontakt a pracovat s nimi.

3 Problematika surdopedie

3.1 Surdopedie

Slovo surdopedie pochází z latinského surdus – hluchý a z řeckého paideia – výchova.

(Pipeková, 2006)

Průcha, Waltersová a Mareš, 2004 na straně 237 píše, že: „*Surdopedie se zabývá výchovou a vzděláváním lidí s úplnou ztrátou sluchu či se zbytky sluchu.*“

Zjednodušeně tyto lidi můžeme zahrnout pod pojem neslyšící. Ale pohled na to, kdo je vlastně neslyšící, se různí. Na neslyšící se můžeme dívat ze dvou rovin pohledu. Z pohledu medicínského můžeme na neslyšící pohlížet jako na lidi postižené, které je třeba integrovat do společnosti. A to po stránce technické (různá sluchadla, implantáty a tak dále) i kulturní (učit je mluvený český jazyk apod.). Můžeme ale na ně pohlížet také jako na jedince s odlišným jazykem, kulturou i historií. Nesnažíme se tedy stavět do rolí pečovatelů, ale spíše poznáváme jejich odlišnou kulturu.

Šándorová, 2003 na straně 8 píše, že „*surdopedie se zabývá socializací, komplexním rozvojem, výchovou, vzděláváním a pracovním a společenským zařazením handicapovaných osob s narušením, poruchou nebo absencí slyšení a následkem toho s obtížemi v komunikačním procesu.*“

Surdopedie byla začleněna do systému logopedie. Jako samostatný vědní obor se vyčleňuje v České Republice až v roce 1983. Surdopedie má k logopedii velmi blízko, přesto ale bylo vyčlenění kvůli praxi v terénu nutné. Objekt i metody surdopedie se liší od logopedických.

Vztah surdopedie k dalším vědním oborům.

(Pulda, 1992)

Velmi blízko má surdopedie k logopedii. Při kombinovaném postižení spolupracuje s dalšími obory jako psychopedií, somatopedií, tyflopédií a etopedií. Dále má surdopedie vztahy k psychologií a všem disciplínám pedagogiky, biologií a sociologií. Také spolupracuje s medicínskými obory, jako jsou otorinolaryngologie nebo pediatrie. Obor, který se zabývá také poruchami sluchu, je audiologie, což je věda o sluchu a poruchách sluchu. Co se týká léčení a zmírnění poruch, má surdopedie blízko i k fyzice a dalším technickým oborům.

(Šándorová, 2003)

3.2 Cíl a objekt surdopedie

„*Cílem je všestranný rozvoj sluchově postižené osobnosti na základě poznání zákonitostí a mechanismů edukace, vzdělávání, pracovního i společenského uplatnění zaměřené na zlepšení*

jejího psychosomatického stavu s cílem dosažení maximální úrovně socializace při využití speciálně pedagogických metod a zásad a s ohledem ke specifickým potřebám v průběhu celého života postiženého“

(Šándorová, 2003, str. 10)

Objektem surdopedie jsou postižení jedinci s narušením, poruchou, vadou nebo absencí slyšení a následkem toho obtížení v komunikačním procesu.

(Šándorová, 2003)

3.3 Stupně integrace sluchově postižených

Jak již bylo zmíněno, surdopedie se zabývá socializací jedince. Podle Šándorové rozeznáváme tyto stupně socializace:

- **integrace:** jedinec se zcela a úplně zapojí do společnosti,
- **adaptace** – jedinec se přizpůsobuje prostředí, anebo se prostředí přizpůsobuje jemu. Jedinec je samostatný pouze za určitých okolností,
- **utilita** – jedinec je v některých činnostech závislý na pomoci okolí. Uplatnění jedince je možné pouze za dohledu a řízení jiných osob,
- **inferiorita** (segregace) – jedinec je zcela závislý na druhých.

Dnes se ještě pod pojem integrace řadí inkluze – jde také o včlenění jedince do společnosti, ale se zohledněním jeho potřeb.

3.4 Metody surdopedie

Reedukace – přístup, kdy se zaměřujeme přímo na porušenou funkci. Snažíme se zdokonalit výkonnost v oblasti postižení. Surdopedie při reedukaci zdokonaluje a zlepšuje sluch.

Kompenzace – snažíme se zlepšit či zdokonalit výkonnost jiných funkcí než sluchových. To znamená, že se snažíme posilovat výkonnost v nepostižené oblasti.

Rehabilitace – navazuje na reedukaci a kompenzaci. Snažíme se jedince znovu včlenit do společnosti. To znamená, že upravujeme společenské vztahy a také hledáme možnosti dalšího uplatnění sluchově postižených.

(Šándorová, 2003)

3.5 Surdopedické zásady

V surdopedii se kromě zásad obecné pedagogiky (názornost, přiměřenost, aktivita, systematičnost a individuální přístup) uplatňují také tyto zásady (podle Puldy, 1992):

Zásada včasnosti

Jedná se nejen o včasném zjištění sluchové vady, ale včasnost zasahuje do všech stupňů péče o postiženého. Na včasnosti závisí úspěšná socializace a integrace do společnosti

Zásada komunikativního prostředí

Tato zásada se zaměřuje na rozvoj komunikace všemi dostupnými prostředky

Zásada stálého udržování zrakového kontaktu

Tato zásada ovlivňuje úspěšnost komunikace se sluchově postiženým.

Zásada poskytování zpětné vazby

Zpětná vazba je důležitá nejen pro jedince se sluchovým postižením. Zde hlavně musíme dbát na fakt, že používáme zpětnou vazbu nezaloženou na mluvené řeči.

Zásada respektování vývojových zvláštností

Tato zásada upozorňuje na nutnost respektovat fakt, že sluchově postižení vnímají okolní svět jinak. Chybí zde důležitá složka akustického vnímání.

Zásada respektování komunikačních potíží

Zásada upozorňuje na to, že je nutné si uvědomit, že mezi neslyšící a lidmi slyšícími nedochází k úplnému porozumění. Překonávání těchto obtíží je základní podmínkou pro rozvoj osobnosti a i pro výchovu a vzdělávání sluchově postižených

Zásada respektování vývojových zvláštností v oblasti citové

Je nutné si uvědomit, že dítě se sluchovým postižením si uvědomuje, že má oproti ostatním nějaký nedostatek. Informace, které získává, nejsou oproti slyšícím lidem plnohodnotné. Dochází proto k situacím, kdy nechápe, co se po něm žádá. Může tak docházet u takového dítěte k pocitům nejistoty, ohrožení, sníženého sebevědomí. Děti se sluchovou vadou se musí při komunikaci více soustředit a dříve se unaví. To může mít za následek zvýšenou dráždivost, negativismus, afekty a zlostné chování. Nebo naopak se dítě může úplně vyhýbat komunikaci, uzavírat se do sebe, být melancholické. Tato zásada tedy upozorňuje na to, že je nutné rozlišit, co je negativní rys osobnosti a co je pouze důsledek sluchové vady.

Zásada respektování zvláštností v oblasti volní

Časté komunikační nezdary, pocity izolovanosti a neuspokojení potřeby intenzivních citových vztahů mohou vést u neslyšících k pocitům marnosti, k ochabnutí vůle překonávat potíže. To může negativně ovlivnit rehabilitační i socializační proces. Zde je opět nutná zásada komunikativnosti a zpětné vazby. Je nutné dítě motivovat a chválit za úspěchy.

Zásada respektování zvláštností v oblasti mezilidských vztahů.

Základním prostředkem prevence poruch společenských vztahů je dodržování a uplatňování zásady komunikativnosti. Funkční komunikace je základem pro rozvoj dobrých

společenských a citových vztahů. Zde Pulda zmiňuje důležitost toho, abychom děti upozorňovali na to, že při komunikaci nemají problémy jen ony, ale i jejich hovorový (slyšící) partner.

Zásada respektování zvláštností v rozvoji slovní řeči a slovního myšlení

Tato zásada upozorňuje na to, že bychom měli řeč rozvíjet co nejpřirozenějšími prostředky. I neslyšící děti mají vrozené předpoklady pro rozvoj řeči. Neznamená to ovšem bránit dětem v dorozumívání jinak než řečí. I znaková řeč může dětem pomoci při rozvoji řeči.

Zásada přirozené náročnosti a důslednosti

Uvědomujeme si, že neslyšící dítě, aby se vyrovnalo zdravým jedincům, musí vynakládat mnohem větší úsilí. Proto máme tendenci mu práci ulehčovat. Tato zásada nás nabádá, abychom i tak kladli na sluchově postiženého jedince přiměřeně náročné úkoly. Rozvíjíme tak jeho samostatnost, sebevědomí a důslednost v práci.

Specifické a intenzivní uplatňování zásady názornosti

Je nutné věnovat zvýšenou pozornost optické názornosti pro zprostředkování nových pojmů, které jsou jinak vnímány hlavně pomocí sluchu. Proto používáme různé obrázky, filmy, videa a podobně.

Zásada systematickosti a strukturalizace

Hlavně v raném věku je nutné při výchově a vzdělávání postupovat systematicky.

Zásada častého procvičování a opakování poznatků

Toto je obecná zásada, ale platí i pro děti se sluchovým postižením. Je nutné nově nabyté poznatky stále opakovat a upřesňovat. Zde Pulda uvádí důležitost toho, aby nebyly tyto vědomosti a dovednosti opakovány mechanicky, ale aby byly prováděny v různých obměnách. Zdůrazňuje také, že při této zásadě je nutné zejména uplatnění rodičů.

Zásada začleňování nových poznatků do aktivního vyjadřování a slovní zásoby

Tato zásada upozorňuje na to, že by dítě mělo mít možnost a příležitost komunikovat jakýmkoliv způsobem. Základní formou pak by měl být dialog s dospělým (nikoliv monolog dospělého). Pulda také uvádí, že je nutné dbát na to, aby děti nejen základní jevy slovní zásoby znaly, ale také aktivně využívaly v jednoduchých rozhovorech.

Zásada včasného rozvíjení návyků čtení a písemného projevu

Zde Pulda poukazuje na to, že je velmi důležité začít s nácvikem psaní a čtení co nejdříve je to možné. Čtení a psaní má pro sluchově postižené děti velký význam a je nutné ho rozvíjet. Také upozorňuje na velmi důležitou zásadu toho, že se nesmíme spokojit pouze s mechanickým čtením, ale dbát na to, aby dítě chápalo obsah přečteného.

Základní rozdíl mezi prací s neslyšícími a nedoslýchavými dětmi

Zde Pulda upozorňuje na nutný rozdílný přístup při rozvoji řeči u dětí neslyšících a nedoslýchavých. U dětí neslyšících se nemůže řeč rozvíjet přirozeným způsobem. Je nutné používat prostředky zrakové, vibrační a taktilní. U nedoslýchavých dětí se naopak řeč vyvíjí zcela spontánně sluchovou cestou, i když je řeč nepřesná a deformovaná. Zde je nutné využívat pro rozvoj řeči hlavně prostředky sluchové.

To jsou všechny zásady, které uvádí Pulda.

Šándorová (2003) ještě zmiňuje **zásadu uvádění nových vědomostí a dovedností do vztahů**. Jde o metodu použití pojmových map, které pomáhají uvědomit si souvislosti, logické vazby a funkce. Tato metoda může velmi pomoci jedincům se sluchovým postižením, protože právě vztahy mezi pojmy jim chybí.

Z této kapitoly bylo pro mě velmi důležité uvědomění si, že na neslyšící, či spíše Neslyšící, můžeme pohlížet jako na lidi s odlišným jazykem a také odlišnou kulturou, nejen jako na společnost lidí s určitým postižením. Pokud tak na ně opravdu budeme nahlížet, úplně se změni náš postoj k těmto lidem. Změníme pak náš vztah k nim na rovnocenný.

Také všechny zde zmíněné zásady při komunikaci a práci s neslyšícími jsou pro mě velmi důležité. Uvědomit si zvláštnosti těchto lidí a podle toho jednat. I na první pohled tak samozřejmá věc jako je udržování očního kontaktu. Myslíme si, že udržování očního kontaktu je běžné i při rozhovoru se slyšícími lidmi a jsme tedy na něj zvyklí. Ovšem musíme vědět, že pro slyšícího člověka je běžné tzv. odbíhání, to znamená, že oční kontakt neudržíme stále, ale odbíháme a díváme se také jinam. Ovšem neslyšící udržují oční kontakt po celou dobu rozhovoru, přerušení očního kontaktu pro ně znamená i přerušení rozhovoru. Pokud si uvědomíme tyto zvláštnosti a budeme dodržovat zmíněné zásady, velmi usnadníme komunikaci nejen neslyšícímu, ale i sobě.

4 Klasifikace a etiologie sluchových postižení

Sluchová postižení jsou v různých knihách dělena různě. Například Hrubý rozděluje vady sluchu pouze na vady převodní, percepční, dědičné vady sluchu a ušní šelesty. Na stránkách Svět neslyšících rozděluje Mgr. Kateřina Červínková Houšková sluchově postižené na ohluchlé, nedoslýchavé a prelingválně neslyšící. Podle mě nejpodrobněji a nejvýstižněji se o rozdělení můžeme dočíst v knize od Šándorové.

Ta ve své knize uvádí, že je nutné rozlišovat poruchy sluchu a vady sluchu.

Porucha sluchu je stav přechodný a projevuje se nedoslýchavostí.

Sluchová vada je naopak stav trvalý a může se projevovat nedoslýchavostí až hluchotou. Jde o poškození orgánu nebo jeho funkce tak, že je nějakým způsobem snížena kvalita i kvantita slyšení

(Potměšil, 2007)

Sluchová postižení můžeme dělit podle několika indikátorů:

4.1 Vady sluchu dle místa vzniku

- 1) převodní
- 2) percepční (senzoneurální)
- 3) kombinované (smíšené)

Vady převodního typu

Nazýváme tak vady, kdy defekt postihuje receptor. Převodní vady nikdy nevedou k úplné hluchotě, výsledkem je vždy „pouze“ nedoslýchavost. Zeslabení vjemu zvuku je nejvýše o 65 dB

(Hrubý, 1997)

Nejjednodušší převodní vadou je ucpaní zvukovodu ušním mazem. Dále to mohou být různé deformity vnějšího či středního ucha, záněty vnějšího zvukovodu, zánět středního ucha, otoskleróza, která způsobuje znehybnění ploténky třmínku nárůstem kostní tkáně v oblasti oválného okénka. Poslední převodní vadou je cholesteatom, což je cysta ve středním uchu.

(Hrubý, 1997)

Vady percepční

Postiženo je centrum sluchu. Jsou závažnější než vady převodní a mohou vést až k úplné hluchotě.

Příčin percepčních vad je mnoho, mohou to být například ototoxické látky, meningitida, infekce matky v prvních šesti měsících těhotenství – hlavně zarděnky či toxoplasmóza, úrazy hlavy a další.

Kombinované vady

Na nich se podílí jak převodní tak percepční složka

4.2 Vady sluchu dle doby vzniku

1)Vrozené

Vrozené sluchové vady představují dvě skupiny:

- dědičné,
- získané prenatalně – nejsou dědičné.

(Pipeková ale v knize kapitoly ze speciální pedagogiky, 2006 uvádí jiné rozdělení:

Vrozené vady dělí na:

- geneticky podmíněné
- kongenitálně získané a ty dále na:

a) prenatalní – získané v době před porodem (zarděnky matky v těhotenství, RTG záření atd.)

b) perinatální – získané v době okolo porodu (porodní asfyxie, nízká porodní hmotnost atd.)

2)Získané po narození (ohluchlost)

- prelingvální (vzniklé před vytvořením řeči),
- postlingvální (vzniklé po vytvoření řeči).

Získané sluchové vady mohou vzniknout prenatalně, perinatálně nebo postnatálně. Zvláštním případem získané vady je stařecká nedoslýchavost.

Prelingvální

Jsou lidé, kteří mají takovou ztrátu sluchu, která jim neumožňuje ani s kompenzační pomůckou rozumět mluvenému jazyku. Označujeme tak lidi, kteří se narodili plně neslyšící nebo ztratili sluch před rozvojem řeči. Tito lidé používají většinou ke komunikaci znakový jazyk.

Na rozdíl od lidí ohluchlých nepostrádají prelingválně neslyšící sluch. Tito lidé také spontánně vytvářejí společenství. Jsou pro ně místem odpočinku a společenského vyžití. Necítí se tedy tolik osamělí jako lidé nedoslýchaví či ohluchlí.

Postlingvální (ohluchlý)

Takto označujeme lidi, kteří ztratili sluch až po rozvinutí mluvené řeči. Na přesném věku se odborníci neshodují. Můžeme označit věkové rozmezí 2 – 8 let. Lidé s touto vadou sluchu většinou používají při komunikaci odezírání a mluvenou či psanou řeč.

Problém těchto lidí je hlavně psychologický. Čím později ztratí sluch, tím více ho mohou postrádat. Také mají větší problémy naučit se odezírání a je pro ně velmi těžké naučit se znakový jazyk. Oproti tomu se jim lépe daří udržet si mluvenou řeč a nemají problémy se čtením, na rozdíl od lidí prelingválně neslyšících.

(Hrubý, 1997)

4.3 Vady sluchu dle typu

Normální sluch (normacusis)

Nedoslýchavost (hypacusis)

Nedoslýchavost dále můžeme dělit na:

- převodní,
- percepční.

Percepční typ nedoslýchavosti dále může mít tyto podoby:

- a) nitroušní,
- b) sluchové dráhy,
- c) centrální.

Centrální podoba nedoslýchavosti může být:

- smíšená,
- praktická,
- úplná.

Hluchota

Nedoslýchavost

Nedoslýchaví lidé mají určitou ztrátu sluchu na jednom nebo na obou uších, ale mohou svou sluchovou vadu kompenzovat sluchadlem nebo jinou kompenzační pomůckou, která napomáhá rozumět mluvené řeči (Tlumočnick). Do této skupiny patří také starší občané, kteří důsledkem vyššího věku nemají sluch již tak kvalitní.

4.4 Vady sluchu dle etap sluchového analyzátoru

- 1) postižení vlastního sluchového analyzátoru
 - poruchy receptoru (poruchy převodní a percepční),
 - poruchy sluchových drah a nižších center – snížení až ztráta pohotovostních popřípadě orientačních reflexů na zvukové podněty,
 - poruchy korové části analyzátoru – postižená schopnost diferenciací složitějších zvuků podle výšky a zejména podle barvy,
- 2) poruchy spojů sluchového analyzátoru korového s jinými korovými oblastmi – je porušena funkce sluchová analyticko-syntetická,
- 3) porucha jádra sluchového korového analyzátoru na dominantní hemisféře - centrální sluchové vady - defekty centrálního nervového systému.

4.5 Doprovodné projevy poruch

Mohou to být poruchy rovnováhy, poruchy směrového slyšení, zvýšení sluchového prahu, ušní šelesty apod.

Ušní šelesty (tinnitus atriium)

Jde o sluchový vjem v jednom nebo obou uších bez jakéhokoliv vnějšího podnětu. Lidé s touto vadou mohou slyšet různě silné hučení, syčení, pískání apod. Mohou to slyšet trvale či nárazově.

Podle příčiny můžeme ušní šelesty dělit na subjektivní a objektivní.

Objektivní jsou takové, kdy je zdroj zvuku v těle objektivně přítomen (například zúžením cév, kdy v místě zúžení protéká krev rychleji a prudčeji a tím vyvolává nepříjemné zvuky). Při subjektivním tinitu takový zdroj není.

Lékaři umí vyléčit jen málo případů šelestů. Větší šanci na vyléčení mají objektivní šelesty.

Tinnitus vadí lidem více v tichém prostředí a proto existují tak zvané maskéry tinnitu, který zavádí do ucha šum, který překrývá samotný šelest. Většinou se ale lidé postižení tinnitem musí na problémy spíše zvyknout. Důležitá je tak spíše pomoc psychická.

Jak jsem již zmínila, můžeme najít opravdu velké množství dělení sluchových vad. Téměř každý autor, který se zabývá problematikou surdopedie, uvádí jiné dělení. Dělení Šándorové se mi zdálo nejpodrobnější a přehledné a proto je zde uvádím.

5 Výchova a vzdělávání sluchově postižených

Existují tři vzdělávací přístupy (metody), jak přistupovat k výchově a vzdělávání sluchově postižených:

5.1 Orální metoda

Její charakteristikou je snaha, aby si dítě osvojilo a nacvičilo schopnost ovládnout mluvený národní jazyk, který je jejími zastánci považován za jediný mateřský jazyk neslyšících. Tomu to cílí je v podstatě podřízena celá výuka.

Pomocí této metody se nám jistě podaří sluchově postiženého lépe integrovat do slyšící společnosti, ovšem neměla by být aplikována na všechny typy sluchově postižených. Může se hodit například pro výuku lidí s implantovaným kochleárním implantátem.

(Šándorová, 2003)

5.2 Bilingvální přístup

Přístup, kdy se národní mluvený a národní znakový jazyk považují za rovnocenné a vyučují se oba. Vyučovací obsah je předáván žákům nejlépe plně kvalifikovaným neslyšícím učitelem ve znakovém jazyce a poté slyšící učitel transformuje pochopené poznatky do psané podoby národního (v našem případě českého) jazyka. Většinou se oba jazyky nevyučují současně.

(Krahulcová, 2001)

5.3 Simultánní komunikace

Je to systém, kdy se používá většinového jazyka dané oblasti či státu a paralelně s ním i nejrůznější další doplňující komunikační formy. Může to být znakový český jazyk, prstová abeceda, pomocné artikulační znaky, psaná podoba jazyka, gesta, mimika, pantomima.

(Krahulcová, 2001)

Systém totální komunikace (globální komunikace)

Z anglického total communication

Není to samostatná komunikační metoda. Filosofie totální komunikace vychází z toho, že neslyšící a slyšící se chtějí navzájem dorozumět nebo chtějí být srozumitelní pro ostatní a snaží se navzájem co nejlépe pochopit. Není možné, aby se jeden zcela podřídil druhému, musí na sebe brát ohled. V praxi to znamená, že partneři v komunikaci použijí všechny dostupné prostředky, aby si rozuměli a byli ostatními pochopeni.

Prostředky totální komunikace můžeme rozdělit do čtyř skupin:

Pomocné komunikační prostředky

vizuální kontakt

ukazování

všeobecně užívané posunky

pantomima

prstová abeceda

mimika a postoj těla

Mluvený jazyk

mluva

odezírání

psaní a čtení

Posunkové systémy

Znakový jazyk

Všechny tyto metody mají své výhody a nevýhody a spor o to, která metoda je nejlepší, trvá snad již od středověku a ještě neskončil. Já se kloním k názoru, že pro neslyšící je spíše vhodnější bilingvální přístup. To jedincům umožní dorozumět se ve společnosti slyšících tak i neslyšících. Čistě orální metodou bychom sice docílili větší integrace do slyšící společnosti, ale neumožnili bychom mu tak začlenění do společnosti neslyšících. Na druhou stranu orální metodu bych volila u jedinců nedoslýchavých či, jak jsem již zmínila u jedinců s kochleárním implantátem. Celkově se mohu ztotožnit s filosofií totální komunikace.

6 Komunikační systémy neslyšících

6.1 Komunikace

Komunikace je širší pojem než řeč. Můžeme ji definovat jako: „*libovolné chování, které se týká vysílání a přijímání informace mezi dvěma organismy.*“

(Freeman, Gardin, Boese, 1991, s. 149)

Podle zákona o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob (č. 384/2008 Sb.) jsou komunikační systémy znakový jazyk a komunikační systémy vycházející z českého jazyka.

6.2 Znakový jazyk

Český znakový jazyk podle zákona o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob (č. 384/2008 Sb.) je v paragrafu 4 uvedeno, že český znakový jazyk je „*přirozený a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj.*

tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu. Český znakový jazyk má základní atributy jazyka tj. znakovost, systémovost, dvojí členění, produktivnost, svébytnost a historický rozměr a je ustálen po stránce lexikální i gramatické.“.

6.2.1Z historie znakového jazyka

V 2. polovině 18. století byly založeny na území Čech první ústavy pro hluchoněmé. Byly církevní a nejen že poskytovaly těmto dětem vzdělání, ale také jim daly možnost se mezi sebou dorozumívat. Znakový jazyk zde totiž používali mniši, kteří byli zasvěceni věčnému mlčení.

V 50. letech minulého století převládl vliv zastánců orální metody, kteří byli přesvědčeni o tom, že znakový jazyk není potřeba a že neslyšící se naučí mluvit, když bude odezírat řeč rodičů a nebude-li mít jinou možnost komunikace. Znakový jazyk byl tedy zakázán. Dosáhlo se pouze toho, že se v každé škole vyvíjel jazyk izolovaně. Proto dnes existují nejen národní znakové jazyky, ale i „nářečí“ jednotlivých škol a měst.

(Růžicková, 1997)

Znakový jazyk jako takový má své specifické rysy. Řadí jednotlivé znaky za sebou bez skloňování a časování.

6.2.2Výrazové prostředky znakového jazyka

Postavení ruky

Postavení ruky je tím nejdůležitějším prostředkem. Jde o kombinaci pohybu ruky a postavení prstů. Některé znaky se vyjadřují jednou rukou, některé oběma. Většinou je pevně dané, kterou ruku máme použít

(Růžicková, 1997)

Pohyby ruky

Lokalizace (umístění znaku)

Může být stabilní – to znamená, že pokud znak umístíme nesprávně, mění se úplně význam znaku či jeho význam mizí.

Volné umístění – Tyto znaky můžeme vytvářet kdekoli před tělem a jejich význam se nemění. Platí to například při popisu zařízení bytu.

Nemanuální prostředky – mimika a gestikulace

Při znakování jsou tyto prostředky neméně důležité. Může se stát, že i při nesprávné mimice se může změnit význam právě ukazovaného znaku. Pro úplně přesné vyznění je důležitý i postoj celého těla, výraz v obličeji a rychlost pohybu.

(Růžicková, 1997)

6.3 Komunikační systémy vycházející z českého jazyka

Patří sem znakovaná čeština, prstová abeceda, vizualizace mluvené češtiny, písemný záznam mluvené řeči, Lormova abeceda, daktylografika, Braillovo písmo s využitím taktilní formy, taktilní odezírání a vibrační metoda Tadoma.

Znakovaná čeština

Je to umělý jazykový systém, který usnadňuje dorozumívání mezi slyšícími a neslyšícími. Znakovaný český jazyk využívá gramatické prostředky češtiny, která je současně hlasitě nebo bezhlasně artikulována.

(Krahulcová, 2001)

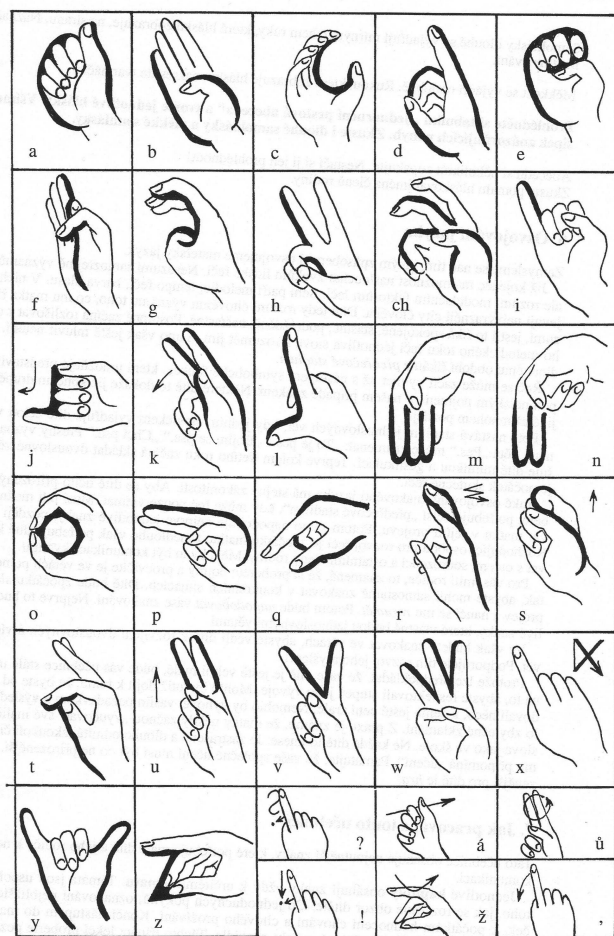
Jde o umělý útvar, který vznikl na popud slyšících. Jednotlivé znaky jsou tedy řazeny tak, aby odpovídaly gramatice mluveného jazyka. Prakticky to tedy vypadá tak, že se ústy vyslovuje česká věta a k slovům se přiřazují jednotlivé znaky. Používá se například při úředním styku či při překladu odborných textů či někdy také při tlumočení televizních pořadů.

Neslyšící ale mezi sebou znakovanou češtinu nepoužívají a většinou jí špatně rozumějí.

Prstová abeceda

Jde o hláskování, zobrazování hlásek mluvené řeči pomocí rukou. Neslyšící používají v případě, že znak pro dané slovo neexistuje. Existuje abeceda jednoruční a dvouruční. Používá se spíše jednoruční. Je praktičtější a mezinárodní (i když některé znaky se mohou lišit – zejména T, F a Z)

(Růžičková, 1997)

11

Ú V O D

Obrázek 2: Prstová abeceda

(Růžičková, 1997, s. 23)

Mund-hand systém

Byl vytvořen pro podporu odezírání. Systém učení řeči, kdy dítě jednotlivá písmena prstové abecedy přikládá na místa, kde je cítit vibrace nebo proud vzduchu pro hlásku nejcharakterističtější. Velmi pomáhá při rozvoji řeči u neslyšících a u dětí s kombinovanými vadami.

(Krahulcová, 2001)

Vizualizace mluvené češtiny

Vizualizace mluvené češtiny je zřetelná artikulace jednotlivých českých slov ústy tak, aby bylo umožněno nebo usnadněno odezírání mluveného projevu osobami, které ovládají český jazyk a odezírání preferují jako prostředek své komunikace.

(zákon č. 384/2008 Sb.)

Písenný záznam mluvené řeči

Dle zákona č. 384/2008 Sb. jde o písenný záznam mluvené řeči je převod mluvené řeči do písenné podoby v reálném čase. Pro potřeby hluchoslepých se písenný záznam provádí zvětšeným písmem nebo Braillovým písmem.

Lormova abeceda

Lormova abeceda je dotyková dlaňová abeceda, při které se jednotlivá písmena vyznačují pomocí ustálených pohybů a dotyků prováděných na dlani a prstech ruky příjemce sdělení.

Daktylografika

Daktylografika je vpisování velkých tiskacích písmen zpravidla do dlaně ruky příjemce sdělení. Používá se hlavně u lidí hluchoslepých.

Braillovo písmo

Braillovo písmo s využitím taktilní formy umožňuje zobrazovat písmena abecedy ustálenými dotyky na dvou prstech jedné ruky nebo více prstech obou rukou příjemce sdělení s využitím kódového systému Braillova písma.

Taktilní odezírání

Taktilní odezírání je založeno na vnímání mluvené řeči pomocí odhmatávání vibrací hlasivek mluvčího.

Tadoma

Vibrační metoda Tadoma je založena na vnímání mluvené řeči pomocí odhmatávání vibrací hlasivek, pohybů dolní čelisti, rtů a tváří mluvčího

7 Problematika volného času

Co je to vlastně volný čas? „*Je to čas, kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).*“

(Průcha, Walterová, Mareš, 2008, s. 274)

Jde tedy o dobu, kdy nemáme žádné povinnosti a sami se můžeme rozhodnout, co bychom v tomto čase mohli dělat. Ovšem souhlasím s Pávkovou (2002), která uvádí, že hranice mezi povinnostmi a volného času nelze přesně určit. Uvádí zde, že do povinností můžeme zařadit také ty aktivity, které sice děláme dobrovolně, ale vycházejí z našeho mravního přesvědčení. A naopak jsou jisté povinnosti související například se základním přežitím člověka, ze kterých si lidé udělají svého koníčka. Například příprava a konzumace jídla.

Hofbauer (2002) uvádí podle mého názoru velmi dobrou formulaci volného času jako činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí dobrovolně, na základě svého rozhodnutí, a která mu hlavně přináší příjemné zážitky a uspokojení. Jako hlavní funkce volného času poté uvádí odpočinek, zábavu a rozvoj osobnosti.

Specifickou zvláštností volného času dětí a mládeže je, že je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Vedení by mělo být nenásilné, činnosti pestré, pro děti přitažlivé a založené na dobrovolnosti.

(Pávková, 2002)

7.1 Výchova mimo vyučování

Z potřeby pedagogického ovlivňování volného času dětí vznikl pojem výchova mimo vyučování. Hofbauer (2002) uvádí další termíny (spíše modernější termíny) jako aktivity volného času, zařízení volného času a podobně. I když se ale názvy různí, všechny tyto pojmy vycházejí z toho, že tyto probíhají mimo povinné vyučování, mimo bezprostřední vliv rodiny, jsou institucionální a probíhají převážně ve volném čase.

(Pávková, 2002)

Pedagogika volného času

Jde o vědní obor, který se zabývá teoretickými i praktickými aspekty výchovy ve volném čase.

(Pávková, 2002)

7.1.1 Funkce výchovy mimo vyučování

Výchovně-vzdělávací funkce

Znamená to, že se snažíme prostřednictvím zajímavých aktivit motivovat děti k žádoucímu chování. Děti si osvojují nové vědomosti, dovednosti a návyky.

Zdravotní funkce

Zdravotní funkci plní výchova mimo vyučování jak po stránce tělesné tak duševní. Přispívá k usměrňování režimu dne, zajišťuje tělovýchovné a pohybové činnosti (kompenzace dlouhého sezení při vyučování), dodržování hygieny, některá zařízení, která zajišťují také stravu, mohou vést děti k správné životosprávě. Ke zdravému duševnímu vývoji přispívají instituce jednak střídáním aktivit, umožňují dětem, aby trávily svůj volný čas v příjemném prostředí, v kolektivu ostatních dětí.

(Pávková, 2002)

Sociální funkce

Sociální funkce zahrnuje socializaci v různých sociálních prostředích

(Hofbauer, 2002)

7.1.2 Obsah výchovy mimo vyučování

Obsah výchovy tvoří činnosti odpočinkové, rekreační, zájmové a veřejně prospěšné – ty tvoří náplň volného času. Dále do obsahu zařazujeme ještě činnosti sebeobslužné a přípravu na vyučování. Ty ale mají spíše charakter povinnosti.

(Pávková, 2002)

Odpočinkové činnosti – jsou psychicky a fyzicky nenáročné. Slouží hlavně k odstranění únavy. Zařazují se po obědě a mají charakter spíše individuálních klidných činností jako četba, procházky, klid na lůžku a podobně.

Rekreační činnosti – také slouží k odstranění únavy, ale obsahují náročnější pohybové aktivity. Pokud je to možné, měly by probíhat venku.

Zájmové činnosti – Mezi základní zájmové činnosti patří činnosti přírodovědné, pracovní-technické, tělovýchovné, společenskovední, estetickovýchovné a sportovní.

Sebeobslužné činnosti – zaměřují se na vedení dětí k samostatnosti, péči o vlastní osobu a majetek, základy hygieny a podobně.

Veřejně prospěšné činnosti – spočívají ve vedení dětí k práci ve prospěch druhých lidí.

Příprava na vyučování – instituce pro výchovu mimo vyučování se zaměřují například na vypracovávání písemných úkolů či prohlubování znalostí získaných ve škole. Zde se mohou uplatňovat například didaktické hry.

(Pávková, 2002)

7.1.3 Zásady výchovy mimo vyučování podle Hofbauera 2002

Dobrovolnost – pro motivaci účastníků je důležité, aby výběr aktivit vždy vycházel ze svobodného rozhodnutí.

Demokratismus – vychází z Úmluvy o právech dítěte, kdy každé dítě má právo na volný čas

Otevřenost – otevřenost jednak z pohledu přístupnosti jednak otevřenost pro zájmy a potřeby účastníků.

Široké rozpětí působení – Snažíme se o všestranný rozvoj člověka. Nezaměřujeme či nespecializujeme se pouze na jednu určitou část osobnosti.

Výchova k demokratickému občanství – Snažíme se účastníky seznámit s hodnotami demokratického občanství. Jeho právy a povinnostmi, ale i tolerancí.

Působení v různých sociálních prostředích – uplatňuje se v rodině, třídě, přes školu, region až po globální rozměr. Snažíme se, aby děti pronikly do všech částí prostředí.

Hofbauer ještě v závěru zmiňuje podle mě velmi důležitou zásadu a to participace účastníka. Znamená to, že účastník by se měl nejen účastnit aktivit jako divák, ale být i iniciátorem, realizátorem a také, což je velmi důležité, hodnotit jejich přínos.

7.1.4 Instituce pro výchovu mimo vyučování

Již několikrát jsem zmínila pojem instituce pro výchovu mimo vyučování. Co vše můžeme zařadit pod tento pojem?

Volnočasová zařízení školy

V rámci školy působí specifická zařízení, která jsou určena pro působení ve volném čase žáků. Pod tento pojem zařazujeme **školní družiny a školní kluby**

Školní družiny a školní kluby vznikly po druhé světové válce a zajišťovaly hlavně péči o děti zaměstnaných rodičů. Školní družiny jsou určeny žákům od první do páté třídy a školní kluby žákům od šesté do deváté třídy.

(Pávková, 2002)

Činnost a přístup školních klubů a družin je v podstatě podobný, ale má určité odlišnosti, které vycházejí z odlišných potřeb žáků prvního a druhého stupně základní školy. Odlišnosti se pak týkají například docházky či míry participace. Docházka do školní družiny bývá většinou na rozdíl od školních klubů povinná. Školní kluby také poskytují žákům více volnosti a žáci by se také měli více podílet na přípravě programů.

Školní družina může také zřizovat zájmové útvary (kroužky) a to i pro děti, které pravidelně do družiny nedocházejí. Tato činnost je poskytována za úplatu.

Zařízení volného času mimo školu

Mezi zařízení volného času mimo školu patří:

- Parky a hřiště

V dnešní době parky a hřiště procházejí mnoha změnami. Protože se zvýšily požadavky na čistotu i bezpečnost hřišť, mnozí zřizovatelé je raději zrušili, než aby platili drahé rekonstrukce. Můžeme sem zařadit nejen hřiště pro spontánní hru dětí, ale i různá sportovní hřiště (basketbalová, fotbalová), ale i skateboardové rampy, lezecké stěny, cyklistické stezky, dále také naučné stezky a areály zdraví.

(Hofbauer, 2002)

- střediska pro volný čas dětí a mládeže,

Střediska pro volný čas dětí a mládeže jsou domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností.

- prázdninová táborová činnost,

Je to organizovaná činnost s dětmi v době dlouhodobého volna – tedy o prázdninách. Doba trvání je většinou více jak pět dnů.

- domovy mládeže,

Domovy mládeže jsou školské zařízení, které zajišťují žákům středních a vyšších odborných škol ubytování a stravování.

7.2 Zájmová činnost sluchově postižených

Zájmová činnost neslyšících většinou probíhá při školách pro sluchově postižené či v rámci různých spolků, stacionářů a klubů. Oblíbené jsou rekreační aktivity jako bowling, kuželky, stolní tenis, turistika a podobně. Dále jsou oblíbené různé pravidelné a cyklické akce jako besídky, oslavy Dne dětí či Dne matek, které pořádají spolky sluchově postižených či školy pro sluchově postižené. Ač se to nezdá obvyklé, neslyšící mají velmi rádi tanec. Strnadová ve své knize Jaké je to neslyšet popisuje, že velmi oblíbené jsou plesy a taneční zábavy. Jsou to většinou velké akce, na které se sjíždějí neslyšící z celé České republiky a někdy i ze zahraničí. Protože je komunita neslyšících nevelká a uzavřená a většinou se všichni znají, jde na takovýchto plesech nejen o tanec, ale hlavně o popovídání si s přáteli. K velkým zálibám sluchově postižených patří také cestování a významné místo v životě těchto osob má i sport. Sluchově postižení se buď rámci školy či různých spolků a organizací účastní různých závodů, soutěží. Vrcholem sportovního dění nesoucích lidí jsou letní a zimní Deaflympiády. První Deaflympiáda (dříve Světové hry neslyšících) se uskutečnila již v roce 1924 v Paříži a poslední letní v Melbourne v roce 2005.

(Oficiální stránky Českého paralympijského výboru - deaflympiády a paralympiád, c2011)

Dále bych se chtěla zaměřit na organizace a zařízení, která nabízejí dětem se sluchovým postižením různé možnosti trávení volného času. Vzhledem k tomu, že se zabývám třemi školami v různých městech, budu se věnovat organizacím, které působí v Liberci, Hradci Králové a Praze.

Liberec

V Liberci zajišťuje volný čas pouze mateřská a základní škola V Liberci.

Hradec Králové

- sportovní klub neslyšících Hradec Králové

Sportovní klub je dobrovolným občanským sdružením provozujícím sportovní činnost /tělovýchovu, sport, kulturní a hospodářskou činnost/. V klubu se dobrovolně sdružují oddíly. Sdružovat se v nich mohou také jednotlivci bez členského vztahu k oddílu.

Byl založen 5. 7. 1945 pod názvem Sportovní klub neslyšících. Od roku 1953 byl oddíl evidován pod názvem TJ Slovan Hradec Králové, oddíl neslyšících sportovců. Od roku 1959 - TJ Sokol Hradec Králové - oddíl neslyšících sportovců. Od roku 1968 - 1991 - TJ Čechie sportovních invalidů, oddíl neslyšících sportovců. V roce 1992 se oddíl osamostatnil a nese název Sportovní klub neslyšících Hradec Králové

Sídlo SKN HK je na adrese F. Šrámka 1647, 500 02 Hradec Králové

Praha

- 1. pražská čajovna neslyšících
- Deafdance

Tento projekt realizuje Jazykové centrum Ulita, které je stanicí zájmových činností při škole pro sluchově postižené v Praze 5 - Radlicích. Účastníci si začátkem školního roku mohou vyzkoušet různé taneční styly jako street dance, hip hop, břišní tanec, afro tanec, současný scénický tanec, balet, latinsko-americké tance, zumbu a další. Dozvědí se o jejich vzniku a zhlédnou ukázky nejznámějších tanečníků. Během celého roku pak účastníci pracují ve skupinách rozdělených dle věku.

- Jazykové centrum ULITA

Ulita je Stanice zájmových činností při Střední škole, Základní a Mateřské škole pro sluchově postižené v Praze – Radlicích.

EMPIRICKÁ ČÁST

8 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

8.1 Cíle

Pro empirickou část své bakalářské práce jsem si určila dva hlavní cíle:

- 1) Prvním cílem je získat souhrn nabízených volnočasových aktivit na třech různých školách pro neslyšící a komparovat je.
- 2) Navrhnout konkrétní možnosti rozšíření stávající nabídky na základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci. V tomto bodu vycházím z cíle číslo jedna. Nejprve zjistit stávající nabídku a poté navrhnout konkrétní aktivity, o které by bylo možné stávající nabídku rozšířit.

8.2 Výzkumné otázky

K výše zmíněným cílům jsem zvolila několik výzkumných otázek. Výzkumné otázky označuji zkratkou VO. Pro větší přehlednost jsou očíslované. První číslo znamená číslo výzkumné otázky a druhé číslo určuje, ke kterému cíli se vztahuje.

- 1) Cíl číslo jedna se týká stávajících aktivit, které nabízejí školy pro sluchově postižené. V tomto bodu jsem tedy chtěla zjistit:
 - **VO_{1/1}** Jaké varianty volnočasových aktivit nabízejí tři různé školy pro děti s vadami sluchu?
 - **VO_{2/1}** O které konkrétní volnočasové aktivity je největší zájem na základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci a proč si tyto aktivity žáci volí?
 - **VO_{3/1}** Pokryje škola zájem všech dětí o volnočasové aktivity?
- 2) Druhý cíl se týká možnosti rozšíření nabídky. V tomto bodu jsem zjišťovala:
 - **VO_{1/2}** Mají vychovatelé a žáci zájem o rozšíření volnočasových aktivit na základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci?
 - **VO_{2/2}** O které další konkrétní volnočasové aktivity by byl mezi neslyšícími žáky zájem?

9 Metodologie výzkumu

9.1 Použité metody výzkumu

Pro naplnění cíle mé bakalářské práce a získání odpovědí na výzkumné otázky jsem zvolila kvalitativní výzkum doplněný o kvantitativní metodu dotazníku. Co je vlastně kvalitativní výzkum? „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a prování zkoumání v přirozených podmínkách.“ (Creswell in Hendel, 2005 s. 50)

Dále jsem v rámci prováděného výzkumu použila tyto metody:

- analýza písemných dokumentů (pro získání základního přehledu o nabízených volnočasových aktivitách)
- polostrukturovaný rozhovor (pro získání většího množství informací o volnočasových aktivitách v daném zařízení)
- pozorování (pro získání přesného popisu dané aktivity)
- dotazník

1. Analýza

Analýzu dokumentů můžeme definovat jako „analýzu jakéhokoliv materiálu, který je zdrojem informací relevantních cílů studie. V užším pojetí potom můžeme říci, že je to výzkumná strategie založenou na analýze již existujícího materiálu, případně materiálu, který vzniká interakcí mezi výzkumníkem a účastníky výzkumu“ (Miovský, 2006, s. 98). V první fázi výzkumu jsem využila metodu analýzy písemných dokumentů, kde jsem získala konkrétní seznam nabízených volnočasových aktivit. Zaměřila jsem se hlavně na analýzu Výročních zpráv z roku 2010. Tuto metodu jsem použila na všech třech školách pro sluchově postižené.

2. Polostrukturovaný rozhovor

„Cílem polostrukturovaného rozhovoru je získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu.“ (Švaříček, Šedřová, 2007, s. 13). Tuto metodu jsem použila ve druhé fázi svého výzkumu. Použila jsem ji pouze ve škole pro sluchově postižené v Liberci. Pro tuto metodu výzkumu jsem zvolila rozhovor s vedoucí vychovatelkou pro získání podrobnějšího přehledu o pravidelných i nepravidelných volnočasových aktivitách. V další fázi výzkumu jsem provedla polostrukturovaný rozhovor s dvěma dalšími vedoucími jednotlivých kroužků. Komunikace s těmito vychovatelkami probíhala přes vedoucí vychovatelku. Před začátkem

rozhovoru tedy již byly vychovatelky seznámeny s cílem mé práce a hrubým obsahem rozhovoru. Rozhovory byly po souhlasu vychovatelek nahrávány na diktafon. Mým cílem bylo získat podrobnější a konkrétní informace o nabízených aktivitách. Rozhovor obsahoval tyto otázky:

- Jaké volnočasové aktivity nabízíte žákům školy a internátu?
- Jakou časovou dotaci hodin týdně mají jednotlivé aktivity?
- Jak dlouho fungují volnočasové aktivity, které momentálně máte v nabídce?
- Jak často aktualizujete nabídku volnočasových aktivit?
- Podle jakých kritérií nabídku aktualizujete?
- Myslíte si, že je nabídka volnočasových aktivit dostatečná?
- Plánujete v roce 2011 stávající nabídku rozšířit?
- Na jakou volnočasovou aktivitu se hlásí nejvíce dětí?
- Pokryjete zájem dětí?
- Je ještě něco, co byste chtěla doplnit?

Tyto otázky jsem měla připravené pro vedoucí internátu, jelikož ale byla vedoucí internátu současně i vedoucí několika kroužků, položila jsem jí ještě tyto otázky:

- Jaký kroužek zde vedete?
- Kolik let ho vedete?
- Kolikátým rokem tento kroužek funguje?
- Myslíte si, že je nabídka volnočasových aktivit dostačující?
- O jaké další aktivity byste stávající nabídku rozšířil/a?
- Na jakou volnočasovou aktivitu se děti nejvíce hlásí?
- Pokryjete zájem dětí?

Stejně otázky byly položeny i dalším dvěma vedoucím kroužků.

3. Pozorování

Pozorování je metodou pedagogické diagnostiky a empirického výzkumu. „*Jako přímé pozorování označujeme techniku, která se týká bezprostředního a systematického pozorování sociálních jevů, procesů a činností podle stanoveného plánu, bez dotazování a jakéhokoliv ovlivňování pozorovaného objektu.*“ (Bártlová, Hnilicová, 2000, s. 25). V další, tedy čtvrté fázi výzkumu, jsem využila pozorování. Měla jsem možnost pozorovat čtyři volnočasové aktivity – hodinu fotbalu, keramiky, aerobiku a atletiky. Zaměřovala jsem se na obsah aktivit, způsob vedení a komunikace mezi slyšícími vedoucími, neslyšícími dětmi a také komunikace mezi slyšícími a neslyšícími dětmi. Dále také na projevy neslyšících dětí.

4. dotazník

Na základně rozhovorů s vedoucí vychovatelkou a vedoucími kroužků jsem sestavila dotazník, který byl určen pro žáky základní školy pro sluchově postižené v Liberci. „*Dotazník je způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“ (Gavora, 2000 s. 99). Při přípravě dotazníku byly nutná znalosti prostředí, které jsem získala prostudováním závěrečné zprávy a také rozhovorem s vedoucí vychovatelkou, ale také znalost zvláštností dětí s poruchou sluchu. Většina neslyšících dětí, ale i dospělých má problémy s porozuměním psanému textu. Z tohoto důvodu jsem volila krátký dotazník s velmi jednoduše položenými otázkami. Chtěla jsem tak předejít tomu, aby respondenti nevyplnili dotazník takovým způsobem, kdy by došlo ke zkreslení informací z důvodů neporozumění otázkám. Adekvátnost a přiměřenost dotazníku jsem poté konzultovala s vedoucí vychovatelkou. Dotazníkové šetření probíhalo od 1. dubna 2011 do 8. dubna 2011. Dotazníky jsem odevzdala vedoucí vychovatelce, která je poté s pomocí ostatních vychovatelek rozdala žákům. Toto provedení bylo nutné z toho důvodu, že byla při vyplňování nutná asistence vychovatelek. Protože se zaměřuji na první stupeň základní školy, potřebovali žáci prvních ročníků pomoc se čtením a psaním. Bylo rozdáno celkem 30 dotazníků. Navrátilo se mi 20 vyplněných dotazníků. Dotazník určený žákům prvního stupně obsahoval pět jednoduchých otázek (viz příloha). V první otázce jsem se dotazovala na identifikační údaje respondentů jako pohlaví, věk a třída, kterou navštěvují. Dále jsem se již zaměřila na volnočasové aktivity. Ve čtvrté otázce jsem se dotazovala, který kroužek respondenti navštěvují. Měli na výběr z osmi možností: fotbal, florbal, košíková, keramika, atletika, kopaná, aerobik a jiné. Respondenti mohli zakroužkovat více odpovědí. V poslední otevřené otázce jsem se ptala, zda by chtěli navštěvovat jiný kroužek, který ve škole není.

9.2 Výběr výzkumného vzorku

Výběr **vzorku škol** pro výzkum byl záměrný. Vybrala jsem pouze základní školy pro sluchově postižené, jejichž součástí je i internát. Předpokládala jsem tak větší nabídku volnočasových aktivit. Dále jsem se snažila vybrat školy z různých měst a zajistit tak různorodost a větší validitu výzkumu. V konečném rozhodnutí jsem vybrala tyto školy:

9.2.1 Základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené v Liberci

Jedná se o příspěvkovou organizaci, jejím cílem je vzdělávat děti v mateřské a základní škole, které nejsou schopny být vzdělávány inkluzivně v hlavním vzdělávacím proudu. Výchovné skupiny na internátě i třídní kolektivy ve škole jsou sestavovány podle jejich specifických

potřeb nutných k optimálnímu vzdělávání. Jejich počet je dán především druhem postižení a stupněm postižení. Jsou rozděleny do 3 typů školních vzdělávacích programů. Jedná se o skupiny:

- Neslyšící,
- těžce nedoslýchaví či s těžkou vadou řeči,
- skupina dětí s kombinací vad sluchová nebo řečová s mentálním defektem,
- žáci s poruchou artistického spektra.

Kromě těchto skupin uvádí pan Mgr. Miloslav Janeček v závěrečné zprávě ještě poznámku, že se ve škole vzdělává ještě pátým rokem hluchoslepá žákyně, která vyžaduje naprosto individuální přístup a nelze ji zařadit do žádné z těchto skupin.

Komplex školy tvoří Základní škola pro sluchově postižené, mateřská škola, internát a školní družina, speciálně pedagogické centrum a školní jídelna. Celý areál se nachází v příjemné klidné okrajové části města Liberce, ovšem s dobrou dopravní dostupností.

Posláním školy je komplexní péče v oblasti vzdělávání a výchovy dětí s různou úrovní sluchového postižení, případně s postižením kombinovaným, dále pak dětí s vadami řeči. Osnovy splňují kritéria běžných základních škol. V případě nutnosti je vypracován individuální vzdělávací plán.

Škola v Liberci zahájila provoz dne 3. 10. 1955 jako Národní škola a domov pro nedoslýchavé v Liberci Starém Harcově se dvěma třídami a 25 žáky. Později se škola rozšířila o další třídy a internát. Ovšem nebyla komplexem, její budovy se nacházely na různých místech Liberce. Na stávající místo se škola přestěhovala v roce 1989. V roce 2004 poté ještě byla přistavěna budova mateřské školy.

9.2.2 Střední škola, základní škola a mateřská škola, Hradec Králové

Škola se nachází v ulici Štefánikova. Zřizovatelem je Královehradecký kraj. Právní formou je škola v Hradci Králové také příspěvkovou organizací. Škola je tvořena třemi samostatnými komplexy ve Štefánikově, Brněnské a Šimkově ulici a jejím cílem je výchova a vzdělání dětí a žáků se zdravotním postižením.

Komplex školy tvoří mateřská škola, základní škola, střední škola, školní družina, internát, školní jídelna a speciálně pedagogické centrum.

9.2.3 Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova

Škola se nachází v ulici Holečkova 104/4 v Praze 5. Škola vzdělává a vychovává těžce sluchově postižené žáky, žáky s kombinovanými vadami a také žáky s mentální vadou od

zjištění sluchové vady do vyučení nebo složení maturitní zkoušky a uvedení do praktického života. Zřizovatelem školy je ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy České republiky. Součástí školy je speciálně pedagogické centrum, mateřská škola, základní škola, střední škola, internát a školní jídelna. Základní kámen ke stavbě školy byl položen již v roce 1901. Otevřena byla o rok později – 28. února 1902.

Výběr vzorku **při rozhovoru** proběhl také záměrně. Nejdříve jsem se zaměřila na pracovníky, kteří se zabývají volnočasovými aktivitami na internátě školy. V první řadě jsem zvolila rozhovor s vedoucí vychovatelkou a zároveň vedoucí kroužku fotbalu, florbalu a lehké atletiky, abych tak získala úplný a podrobný přehled o jednotlivých aktivitách. Po rozhovoru jsem s vedoucí vychovatelkou konzultovala možnosti dalších rozhovorů. Vypracovaly jsme tak časový plán, abych měla možnost shlédnout několik kroužků a provést rozhovory. Výběr kroužků se tedy řídil hlavně mými časovými možnostmi a možnostmi jednotlivých vedoucích. Nakonec jsem tedy provedla rozhovor s vedoucí kroužku keramiky a s vedoucí kroužku aerobiku.

Výběr vzorku v **dotazníkovém šetření** byl záměrný. V první fázi jsem předala dotazníky vedoucí vychovatelce internátu. Ta je poté s dalšími vychovatelkami rozdala žákům. Vedoucí vychovatelce jsem sdělila pouze jediné kritérium – dotazník je určen pro děti z prvního stupně základní školy.

Výběr vzorku při **pozorování** byl vybírán záměrně a souběžně s výběrem vzorku pro rozhovory. Nejdříve jsem tedy provedla rozhovor s vedoucími jednotlivých kroužků a poté jsem měla možnost se na dané kroužky podívat. Měla jsem tedy možnost vidět kroužek fotbalu, keramiky, aerobiku a lehké atletiky.

9.3 Výběr respondentů dotazníkového šetření

Dotazníkového šetření se celkově zúčastnilo 20 žáků, kteří navštěvují základní školu pro sluchově postižené v Liberci. Zároveň tito žáci také bydlí během týdne na internátě zmíněné školy. Protože se ve své bakalářské práci zabývám zjišťováním nabídky volnočasových aktivit pro děti od sedmi do dvanácti let, zúčastnili se dotazníkového šetření pouze žáci prvního stupně.

9.4 Průběh výzkumu

Před začátkem výzkumu jsem si pomocí internetu zvolila vhodné školy, které vyhovovaly mým požadavkům, a kontaktovala jsem ředitele těchto škol prostřednictvím emailu. Ve zprávě jsem ředitele škol informovala o své škole a svém oboru, názvu své bakalářské práce a

o jejím cíli a předběžně popsala, jak by spolupráce mohla probíhat. Na email mi odpověděla pouze škola v Liberci. Pan ředitel mě odkázal na vedoucí vychovatelku internátu a další záležitosti ohledně mého výzkumu jsem již řešila pouze s ní. Navázala jsem tedy, opět přes elektronickou poštu, kontakt se zmíněnou vedoucí internátu a domluvily jsme se na osobní schůzce. Mezitím jsem znovu kontaktovala ostatní školy s prosbou o spolupráci.

- Před schůzkou jsem si pomocí analýzy dokumentů dostupných na internetu zjistila nabídku volnočasových aktivit a připravila otázky k rozhovoru. Schůzka s vedoucí internátu proběhla přímo ve škole. Nejdříve mě vedoucí seznámila se základními informacemi o škole a poté mě již vybídla, zda mám nějaké otázky. Nejdříve jsem ji seznámila s hrubým obsahem rozhovoru a zeptala se, zda může být náš rozhovor nahráván.

Po rozhovoru jsem měla ještě možnost prohlédnout si další dokumenty vztahující se k volnočasovým aktivitám ve škole. Přitom jsem s vedoucí konzultovala další možnosti spolupráce. Seznámila jsem vedoucí s tím, že bych ráda provedla rozhovor s několika vedoucími kroužků a rozdala žákům školy dotazníky. Sestavily jsme tak optimální časový plán tak, abych měla možnost provést rozhovor s vedoucími kroužků, které mě zajímaly nejvíce a měla možnost i pozorovat jejich průběh.

- Další návštěva školy se uskutečnila o týden později. Na tuto návštěvu jsem měla již připravené otázky pro vedoucí kroužků a také návrhy dotazníků, které jsem chtěla konzultovat s vedoucí internátu. Jako první jsem provedla rozhovor s vedoucími kroužku keramiky a aerobiku a také se zúčastnila kroužku samotného. Vychovatelky byly díky vedoucí internátu již s cílem mé návštěvy seznámeny a ochotně odpovídaly na položené otázky. Nejdříve jsem hovořila s vedoucí kroužku keramiky a zúčastnila se hodiny. Poté jsem se přesunula na již probíhající hodinu aerobiku. Po skončení kroužku jsem provedla rozhovor s vedoucí aerobiku. Oba rozhovory nebyly nahrávány na diktafon, pouze jsem si dělala průběžné poznámky. Nakonec jsem se opět setkala s vedoucí internátu. Vedoucí shledala dotazníky jako přiměřené věku a postižení dětí, i když mě informovala, že i přesto bude nutná pomoc vychovatelek při vyplňování. Poté proběhlo předání dotazníků a sdělení kritérií pro výběr žáků. Před skončením návštěvy jsem ještě navštívila kroužek lehké atletiky, i když je spíše určen pro žáky druhého stupně.

Poslední návštěva se konala o další týden později. Při této návštěvě jsem si vyzvedla vyplněné dotazníky u vedoucí internátu a navštívila kroužek fotbalu.

Mezitím jsem stále nedostávala odpovědi od ostatních škol na svou prosbu o spolupráci, a proto jsem se rozhodla pro telefonický kontakt s řediteli. Byla jsem však odmítnuta, či mi byla nabídnuta spolupráce, která byla nevyhovující a nedostatečná. Další kontakty jsem již se školami nenavázala a soustředila se pouze na analýzy dokumentů dostupných na jejich webových stránkách.

Před vyhodnocením dat jsem nejdříve provedla přepis rozhovoru s vedoucí internátu a také přehlednější zápis rozhovorů s vedoucími kroužků keramiky a aerobiku.

Poté jsem provedla kontrolu dotazníků, jejímž úkolem bylo vyřadit dotazníky s nevypovídající hodnotou. Všechny dotazníky měly vypovídající hodnotu, proto jsem je všechny zařadila do výzkumu.

10 Vyhodnocení dat a interpretace

V této kapitole uvádím výčet volnočasových aktivit, které nabízejí tři různé školy pro neslyšící. V případě střední, základní a mateřské školy v Hradci Králové a střední, základní a mateřské školy Holečkova jsem vycházela pouze z písemných dokumentů a zdrojů dostupných ze závěrečné zprávy.

10.1 Nabídka volnočasových aktivit na třech školách pro neslyšící

V této kapitole se zabývám odpovědí na výzkumnou otázku VO_{1/1}: Jaké varianty volnočasových aktivit nabízejí tři různé školy pro děti s vadami sluchu?

10.1.1 Základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené v Liberci

Volnočasové aktivity, které se konají ve škole v Liberci, můžeme rozdělit na společenské akce, sportovní aktivity a vzdělávací akce a exkurze.

Společenské akce pořádané školou ve školním roce 2010/2011:

1. Soutěže

- účast na výtvarné soutěži ZEMĚPLOCHA ,
- celorepubliková výtvarná soutěž „Co se mi líbí na mé škole“,
- výtvarná soutěž ZOO Liberec,
- soutěž „O nejhezčí kraslici“.

2. Besedy, besídky

- vánoční besídky s diskotékou,
- dětský karneval s diskotékou,
- den dětí s diskotékou,
- mikulášská nadílka.

3. Ostatní

- výstava výtvarných prací žáků na zámku Lemberk (výstava obrazů a keramiky).

Sportovní akce:

1. Turnaje

- turnaj ve stolním fotbalu,
- turnaj ve stolním tenisu,
- miniturnaj v kopané pro II.stupeň,
- miniturnaj ve florbalu,
- miniturnaje v kopané pro I. stupeň.

2. Soutěže, závody

- mistrovství ČR sluchově postižených v kopané – Kyjov,
- účast na Celostátních sportovních hrách pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí.

3. ostatní

- lyžařský kurz.

Vzdělávací akce a exkurze

1. Exkurze

- návštěva ekocentra Střevlík.

2. ostatní

- výuka na dopravním hřišti,
- účast na ekologickém programu „Recyklohraní“.

Dále jsem se zaměřila na **zájmové kroužky**.

Z písemných dokumentů jsem zjistila, že škola v Liberci nabízí pro školní 2010/2011 tři sportovní kroužky a to florbal, kopanou a košíkovou a dále kroužek keramiky a informatiky. Ovšem po rozhovoru s vedoucí vychovatelkou jsem zjistila, že informace nejsou přesné. Nabídka aktivit tedy vypadá takto:

Florbal

Kroužek florbalu vede přímo vedoucí vychovatelka a to pro tři věkové kategorie – začátečníci, mírně pokročilí a pokročilí. Kroužek jako takový funguje již deset let. Nabídka pro první stupeň pak funguje tři roky.

Fotbal

Je určen pro děti prvního stupně a funguje také pod vedením vedoucí internátu. Pro děti druhého stupně již kroužek vede jiná paní vychovatelka. Kroužek fotbalu existuje na škole již dvacet let.

Aerobik

Aerobik je veden dvěma vychovatelkami. Je určen pouze pro děti z prvního stupně. Tento kroužek je poměrně nový- teprve dva roky.

Keramika

Keramika je také rozdělena podle věku na začátečníky a pokročilé. Kroužek keramiky funguje na této škole také již dvacet let.

Košíková

Košíková je určena pouze pro žáky druhého stupně.

Atletika

Atletika je také určena pouze pro žáky druhého stupně.

Každý zájmový kroužek trvá jednu hodinu kromě keramiky, která pro časovou náročnost aktivit trvá dvě hodiny.

Můžeme si všimnout, že nabídka volnočasových aktivit ve škole v Liberci je spíše sportovně zaměřená. I společenské akce jako besedy a besídky jsou spojené s diskotékou, tedy s jistým druhem pohybové aktivity. I zájmové kroužky jsou zaměřeny sportovně. Jediná výjimka je kroužek keramiky. Přesto ale je nabídka výtvarných aktivit široká. Škola se účastnila několika výtvarných soutěží a také pořádá výstavu děl svých žáků na zámku Lemberk. Základní a mateřská škola v Liberci také zařadila do programu volnočasových aktivit ekologickou výchovu. Chybí zde ale jakákoliv zmínka o výletech a exkurzích například do muzeí či galerií či návštěvách památek.

10.1.2 Střední škola, základní škola a mateřská škola, Hradec Králové

Volnočasové aktivity konané na škole v Hradci Králové můžeme rozlišit na pravidelné zájmové kroužky a jednorázové akce. Jednorázové akce dále dle závěrečné zprávy z roku 2010 můžeme rozdělit na společenské, sportovní a vzdělávací akce.

Společenské akce pořádané školou ve školním roce 2010/2011:

1. Soutěže

- UNO – soutěž v karetní hře,
- deskové soutěže – dáma, mlýn,

- černý Petr – soutěž v karetní hře.

2. Výlety

- návštěva cirkusu “ Berousek”,
- návštěva muzea – Výstava hub, Křemen a jeho svět, Třpyt vánočních ozdob,
- poznávání historické části města – Staré město + Bílá věž,
- okružní jízda vláčkem – Staré město + výklad,
- nácvik vánočního vystoupení – scénky,
- divadlo beze slov – vystoupení žáků,
- Hradec z výšky – návštěva Bílé věže.

3. Besedy, besídky

- beseda o životním stylu – žebříček hodnot,
- Valentýnské odpoledne (soutěže, hry, atd.),
- návštěva Mikuláše v internátě,
- vánoční besídka a slavnostní vánoční večer,
- beseda o vztazích,
- sociální učení (pravidla stolování, nakupování, vztahy apod.).

4. Ostatní

- den Labe – zábavné odpoledne + vystoupení taneční skupiny T-BASS,
- velikonoční tradice – zhotovování kraslic,
- mezinárodní den neslyšících,
- pálení čarodějnic,
- modelování šperků – FIMO.

Sportovní akce:

1. Turnaje

- turnaj ve stolním fotbalu,
- turnaj v šipkách,
- vánoční volejbalový turnaj,
- vánoční turnaj v šachu,
- turnaj v nohejbale,
- turnaj v minikopané,
- středoškolský turnaj ve volejbale – smíšená družstva.

2. Výlety

- návštěvy Aquacentra a Městských lázní v Hradci Králové.

3. Soutěže, závody

- branný závod dvojic,
- soutěž ve střelbě ze vzduchovky,
- branný závod – celointernátní akce,
- cyklistická soutěž,
- sáňkování, bobování, stavění sněhuláka,
- KOPA cup – v malé kopané,
- sportovní desetiboj v internátě,
- účast na celostátních sportovních hrách sluchově postižené mládeže v Praze,
- účast na celostátních sportovních hrách sluchově postižených žáků ve Val. Meziříčí.

4. Ostatní

- plavání,
- posilovací cvičení

Vzdělávací akce a exkurze:

1. Exkurze

- poznávací výlet – kostnice, Náchod, Josefov – pevnost,
- dřevovýroba – Brno,
- návštěva východočeského muzea,
- návštěva soutěže GASTRO – HK.

2. Přednášky, besedy

- práce na internetu – diskuze, ukázky + samostatné práce,
- prevence sociálně patologických jevů (diskuze),
- o drogách
- debatní klub (patologické jevy – šikana, brutalita, rasismus, vandalismus, kriminalita,)
- přednáška – bezpečný řidič, cyklista, chodec,
- životní priority a uznávané hodnoty.

3. Výtvarné a rukodělné dílny

- pečení vánočního cukroví,
- výroba keramiky,
- výroba vánočních svícňů,
- vánoční dekorace,

- batikování textilu,
- výroba vánočních ozdob.

4. Ostatní

- dopravní výchova – jízda na kole,
- výstava akvariálních rybiček,
- tématické činnosti (dle ročního období, svátků apod.),
- dopravní výchova,
- soutěž všeobecných znalostí pro střední školu,
- vědomostní soutěže pro žáky ZŠ,
- první pomoc při ohrožení života,
- úklid v okolí internátu.

Zájmové kroužky:

V roce 2010 nabízí škola v Hradci Králové kroužek práce s PC, stolní tenis, cyklistický kroužek, malou kopanou, velkou kopanou, odbíjenou, sportovní hry, florbal, autoškolou, posilování, klub dívek a plavání.

Kromě těchto zájmových útvarů mají žáci ještě možnost dalšího sportovního vyžití. Mohou například využívat posilovnu, či hrát stolní fotbal a podobně.

Z nabídky střední, základní a mateřské školy v Hradci Králové je patrné, že je velmi široká a rozmanitá. I zde je velmi pestrá nabídka sportovních aktivit. Škola se účastní mnoha sportovních soutěží a to jak v rámci školy, tak i na úrovni celorepublikové.

Děti mají také široké možnosti výtvarných aktivit, hlavně tedy výtvarných workshopů. Dále se mohou zúčastnit různých besed a vzdělávacích akcí od dopravní výchovy přes besedu o drogách a životních prioritách až po různé vědomostní soutěže.

Méně rozsáhlá je potom nabídka exkurzí, ovšem je ale znatelná jejich účelnost a výchovný cíl.

Jako celek nabídka akcí i nabídka zájmových kroužků je velmi pestrá. Převažují ale hlavně zájmové kroužky sportovní, ale můžeme tady i najít zajímavý kroužek klub dívek či autoškolou. Nechybí zde ani kroužek práce s PC.

10.1.3 Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova

I škola Holečkova má velmi rozsáhlé volnočasové aktivity. Ty můžeme rozdělit na sportovní akce, společenské akce, zájezdy, exkurze a zájmové kroužky.

Společenské akce

1. Výlety

- návštěvy filmových, loutkových a divadelních představení,
- návštěva Matějské pouti.

2. Besedy, besídky

- beseda s policií ČR na téma šikana,
- beseda s policií ČR na téma drogy,
- beseda pro vycházející žáky s APPN na téma „Svět práce a dospělosti“,
- návštěva Matějské pouti,
- mikulášská besídka,
- vánoční besídka.

Zájezdy, exkurze

- škola v přírodě, která se konala v Chorvatsku na ostrově Rab,
- úřad práce Beroun,
- výstava Gastro – Letňany- přehlídka prací žáků učňovských škol,
- návštěva Senátu ČR a prohlídka Valdštejnského paláce,
- odborná exkurze úřad práce – živnostenský úřad,
- návštěva Městské knihovny hl. m. Prahy – čítárna,
- dopravní výchova pro ZŠ,
- Petřín – bludiště,
- ZOO – Trója,
- Vyšehrad,
- Hrad – katakomby,
- pedagogické muzeum J. A. Komenského,
- galerie v Mostecké ulici,
- návštěva lanového centra v Letňanech.

Sportovní akce:

4. Turnaje

- turnaje ve florbalu,
- turnaj badmintonu,
- turnaj v malé kopané,
- jarní turnaj florbalu,
- turnaj ve stolním tenisu,
- turnaj ve futsale,
- vánoční turnaj badmintonu.

5. Soutěže, závody

- Bambiriáda,
- celostátní sportovní hry pro sluchově postižené v Hradci Králově,
- sportovní hry sluchově postižených žáků ve Valašském Meziříčí.

Zájmové kroužky

Pro děti ze základní a střední školy internet jsou k dispozici kroužek pantomimy, vaření, atletiky, basketbalu, kopané, aerobiku a keramiky.

Střední škola, základní škola a mateřská škola Holečkova v Praze má velmi rozsáhlou nabídku výletů a exkurzí. Tyto exkurze jsou velmi pestré. Některé z nich jsou zaměřené spíše relaxačně jako je návštěva lanového centra či zrcadlového bludiště, jiné jsou spíše poznávací jako například návštěva různých muzeí, knihovny a památek a jiné mají za cíl informovat žáky o možnostech jejich dalšího směřování a profesního uplatnění jako je návštěva úřadu práce či živnostenského úřadu.

Soutěže a turnaje jsou zaměřené hlavně na sport. Škola pořádá menší turnaje přímo ve škole, ale účastní se také celorepublikových a celostátních soutěží.

Zájmové kroužky jsou také zaměřené spíše sportovně, přesto tu můžeme najít i jiné kroužky zaměřené na dramaturgii, vaření nebo výtvarné dovednosti.

10.2 Komparace aktivit

Ze seznamu jednotlivých škol můžeme vidět, že seznam volnočasových aktivit je velmi široký a bohatý. U všech škol jsou velmi rozsáhlé zejména sportovní aktivity. V nabídce školy Holečkova si můžeme všimnout velmi pestré nabídky zájezdů a exkurzí. Důvodem může být to, že se škola nachází v hlavním městě a má tedy více možností návštěv.

Pokud se blíže podíváme na **sportovní aktivity**, ani na jedné škole nechybí turnaje ve florbalu. Jak uvádí také vedoucí internátu školy v Liberci, je florbal momentálně velmi oblíbeným sportem a to nejen ve školách pro neslyšící. Ve škole v Liberci a Hradci jsou také časté turnaje v minikopané. V Liberci a v Praze se také pořádají turnaje ve stolním tenise. Je zajímavé, že škola v Hradci Králové nepořádá turnaje ve stolním tenise, ač je jediná, která nabízí stolní tenis jako zájmový kroužek (viz. tabulka č. 1). Za nejzajímavější považuji nabídku sportovních aktivit v Hradci, kde se kromě již zmíněných, dá se říci klasických aktivit, objevují i méně běžné turnaje jako jsou šipky, šachy či nohejbal. Také velmi oceňuji zařazení turnajů ve stolních hrách.

Jak jsem již zmínila výše v teoretické části, neslyšící mají rádi tanec, proto zřejmě všechny školy spojují pravidelné akce, jako jsou Mikulášské a Vánoční besídky s diskotékou a tancem. Všechny školy do **společenských akcí** zařazují Mikulášské a Vánoční besídky, škola v Hradci nevynechává ani oslavu Valentýna. Velmi zajímavý nápad na 1. dubna pořádají zase ve škole v Liberci. Funguje zde tak zvaný „den naruby“.

Můžeme si také všimnout mnoha výtvarných workshopů, které pořádá škola v Hradci Králové. Můžeme říci, dle dostupných informací, že ze všech škol má škola v Hradci Králové pro sluchově postižené nejrozsáhlejší systém **výtvarných aktivit**.

Jak jsem již zmínila, škola Holečková v Praze má širokou nabídku **exkurzí a výletů**, škola v Hradci Králové má sice exkurzí méně, ale jsou podle mého názoru více pedagogicky a výchovně zaměřené, jakou např. návštěvy muzeí, památek a podobně. Také se zde objevuje více **besed** na zajímavá a aktuální témata jako jsou patologické jevy, drogy či životní hodnoty a priority. Škola v Liberci oproti tomu dle dostupných informací pořádá velmi málo výletů a exkurzí.

Všechny školy mají také velmi zajímavou nabídku **zájmových kroužků**.

tabulka 1 - Zájmové kroužky

Zájmový kroužek	Škola Liberec	Škola Hradec Králové	Škola Praha
Florbal	✓	✓	
Plavání		✓	
Fotbal	✓	✓	✓
Keramika	✓		✓
Cyklistika		✓	
Košíková	✓		✓
Atletika	✓		✓
Práce s PC		✓	✓
Stolní tenis		✓	
Pantomima			✓
Odbíjená		✓	
Vaření			✓
Autoškola		✓	
Klub dívek		✓	
Posilování		✓	
Aerobik	✓		✓
Sportovní hry		✓	

Z tabulky můžeme vidět, že nejvíce zájmových kroužků nabízí škola v Hradci Králové. Ta také má nejrozmanitější nabídku. Převládají aktivity sportovní, ale také zájmové kroužky jako práce s PC či zajímavý klub dívek či autoškola. Chybí zde ale jakýkoliv výtvarný kroužek. O několik méně zájmových kroužků má škola v Praze, pouze sedm zájmových kroužků, ale jsou zde zastoupeny aktivity jak výtvarné, tak sportovní i dramatické. Tato škola vede jako jediná kroužek vaření a také pantomimy. Většina ostatních kroužků se shoduje s kroužky školy v Liberci. Je to tedy fotbal, košíková, keramika a atletika. Navíc je zde ještě kroužek

práce s PC. Pouze o jeden méně, tedy šest kroužků, vede škola v Liberci. I zde je patrné sportovní zaměření aktivit, ale vidíme tu i výtvarný kroužek keramiky.

Všechny tři školy shodně nabízejí zájmový kroužek fotbalu neboli kopané. Všechny školy také pořádají turnaje ve florbalu, ale kroužek florbalu mají pouze dvě a to škola Liberec a škola v Hradci Králové.

10.3 Volnočasové aktivity na základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci

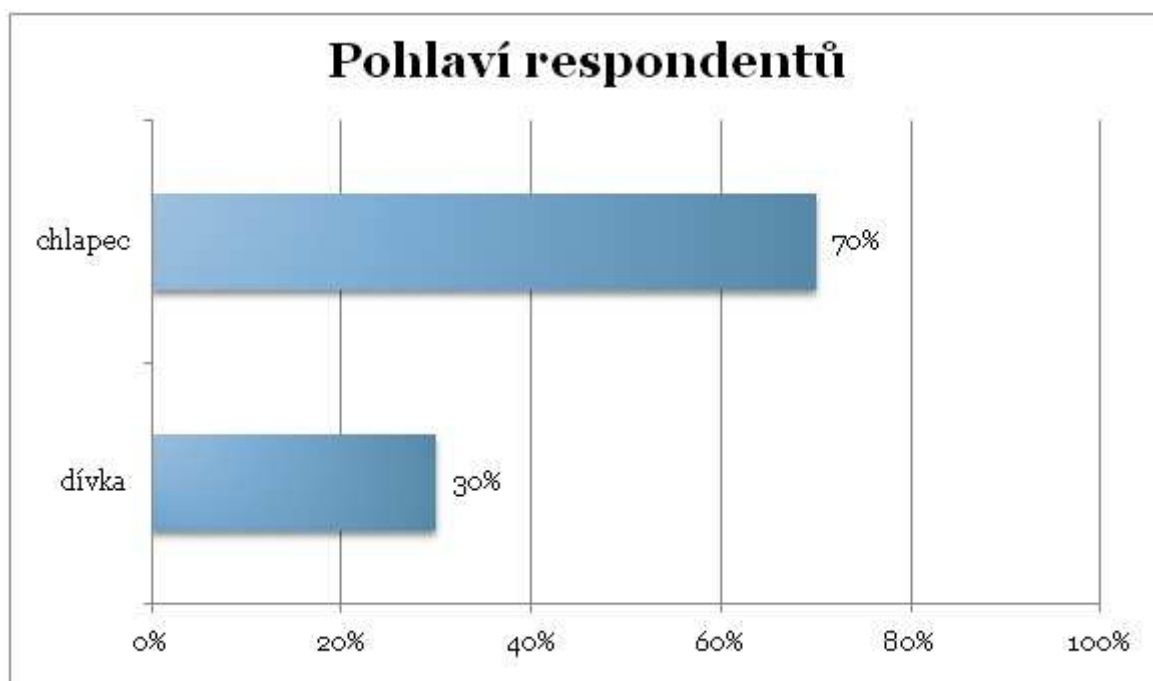
V této kapitole se zabývám odpověďmi na výzkumné otázky O které konkrétní volnočasové aktivity je největší zájem na základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci a Proč si tyto aktivity žáci volí? A pokryje škola zájem všech dětí o volnočasové aktivity? Pro odpovědi na tyto otázky jsem volila metodu dotazníku a rozhovoru.

10.3.1 Navštěvované zájmové kroužky na základní a mateřské škole v Liberci

V této části se zaměřím na to zjistit, o které konkrétní volnočasové aktivity je na základní a mateřské škole v Liberci největší zájem. Abych získala vhodná data, zvolila jsem metodu dotazníku.

Dotazníkového šetření se účastnilo 20 respondentů a to žáků prvního stupně základní školy na základní škole pro sluchově postižené v Liberci. Dotazník tvořilo pět jednoduchých otázek. Nejdříve jsem zjišťovala identifikační údaje respondentů jako je pohlaví, věk a ročník základní školy, který navštěvují. Další dvě otázky se již týkaly volnočasových aktivit.

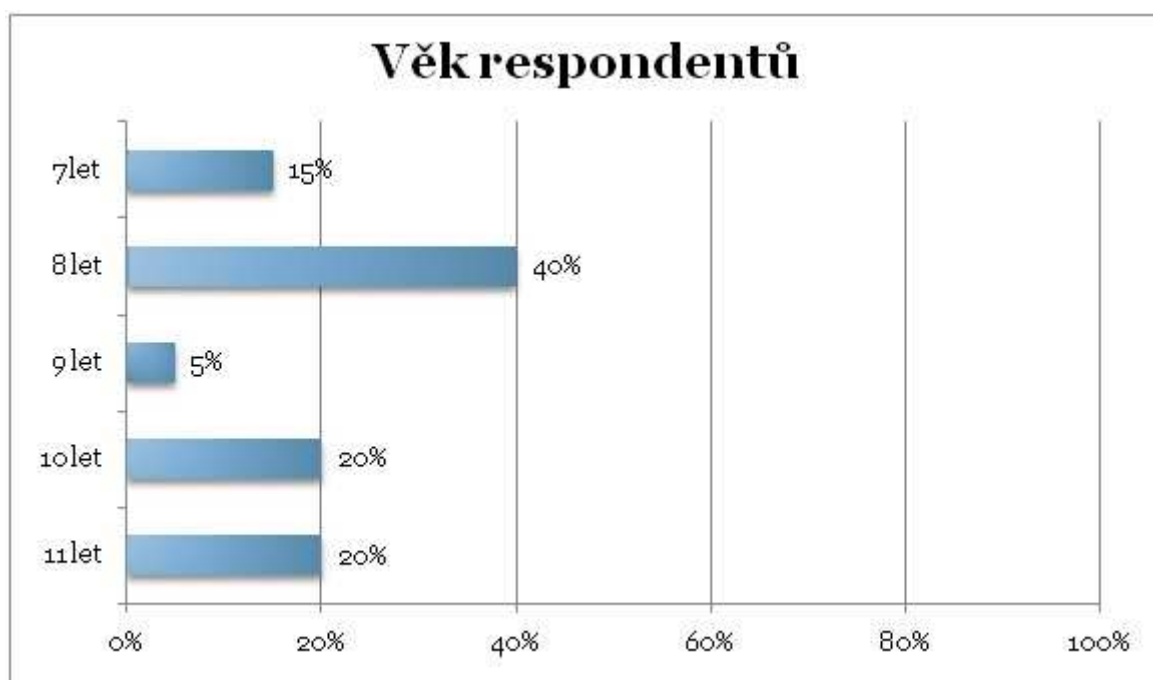
V první otázce mě zajímalo genderové rozlišení respondentů, tedy pohlaví, protože pohlaví účastníků může ovlivnit výběr volnočasových aktivit.

Graf 1: Pohlaví respondentů

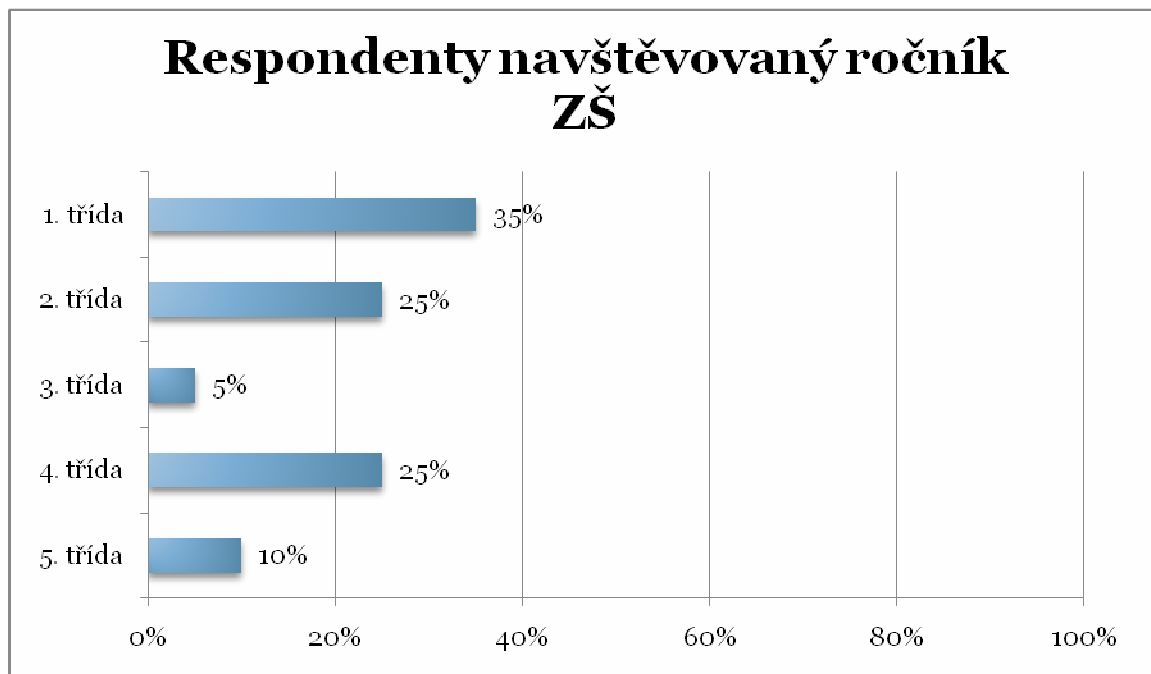
Z grafu můžeme vidět, že dotazníkového šetření se zúčastnilo více chlapců než dívek. Dotazník vyplnilo 14 chlapců a 6 dívek. Výsledek koresponduje s vyjádřením vedoucí vychovatelky, že školu navštěvuje více chlapců než dívek. Mateřská a základní škola v Liberci má celkem 127 žáků a z toho 39 dívek a 88 chlapců.

Druhá otázka se týkala věku účastníků dotazníkového šetření. I věk může hrát značnou roli při výběru volnočasových aktivit.

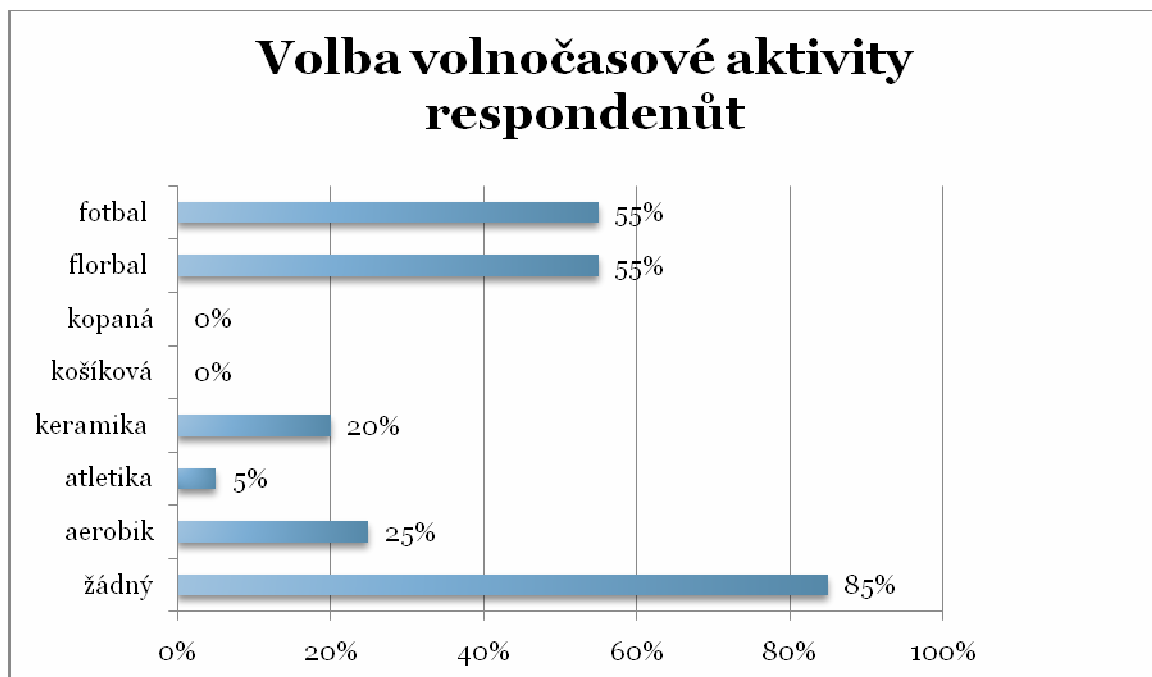
Graf 2: Věk respondentů

Dle grafu jsou nejvíce zastoupenou skupinou- 40 %- děti ve věku 8 let. Dále věk 10 a 11 uvedlo shodně 8 dětí a z toho 4 děti označily věk 10 let a 4 děti věk 11 let. Tři děti uvedly věk 7 let a nejméně zastoupenou skupinou je skupina dětí ve věku 9 let. Tuto skupinu označilo pouze jedno dítě.

Graf 3: Navštěvovaný ročník ZŠ

Další otázkou jsem zjišťovala, jaký ročník základní školy respondenti navštěvují. Chtěla jsem si být takto jistá, že dotazník vyplní opravdu pouze žáci prvního stupně, protože dle věku nelze přesně určit, který ročník školy dítě navštěvuje. Nejčastěji děti uváděly 1. ročník. 1. třídu navštěvuje 7 dětí. Dále 5 dětí navštěvuje 2. třídu a stejný počet, tedy také pět dětí, třídu čtvrtou. 5. třídu v dotazníku označili tři respondenti. Z výsledků je patrné, že se dotazníkového šetření se nadpoloviční většinou zúčastnilo více mladších dětí – hlavně prvních a druhých tříd.

Graf 4: Navštěvované volnočasové aktivity respondentů

Graf číslo čtyři je vyhodnocením čtvrté dotazníkové otázky Chodíš na nějaký zájmový kroužek tady ve škole? Jestli ano, na jaký? Respondenti mohli zakroužkovat více odpovědí. Z grafu můžeme vidět, že nejvíce respondenti uváděli fotbal a florbal. Florbal navštěvuje stejně jako fotbal 11 z dotazovaných. Naopak žádný respondent nedochází ani na košíkovou ani na kopanou, což je dáno tím, že košíková i kopaná je určena hlavně pro žáky druhého stupně. 5 dětí poté navštěvuje aerobik a čtyři děti docházejí na keramiku. Tři děti neuvedly žádný kroužek, popřípadě uvedly kroužek, který není přímo ve škole. Jedno dítě uvedlo, že dochází na atletiku.

Shrnutí

Pro to, abych doplnila informace o nabízených volnočasových aktivitách – důvody zařazení, doba trvání, návštěvnost a podobně, uskutečnila jsem několik **rozhovorů**. První rozhovor byl s vedoucí vychovatelkou internátu (viz příloha) a dále s vedoucími kroužků keramiky a aerobiku.

Obrázek 3: Florbal

(Základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, Liberec)

Z dotazníkového šetření vyšlo, že nejnavštěvovanější aktivitou je florbal (viz graf č. 4). Tento výsledek potvrzuje i vedoucí vychovatelka: „*Florbal je teď strašně moderní. Potom fotbal, atletika, až potom keramika a úplně poslední je košíková. Ta upadá. Móda košíkové upadá.*“ Domnívám se, že vedoucí paní vychovatelka má, i díky své profesi, největší přehled o popularitě a návštěvnosti jednotlivých kroužků, další vychovatelé a vedoucí kroužků již takovýto přehled nemají. Například vedoucí kroužku keramiky a vedoucí aerobiku uvádí jako nejoblíbenější kroužek keramiku a aerobik. Jedno dítě také v dotazníkovém šetření uvedlo, že dochází na atletiku. Atletika je kroužek pro žáky druhého stupně. Paní vychovatelka ovšem uvádí: „*...pak tady máme atletický kroužek. Ten je pro žáky druhého stupně, nicméně pokud zjistíme, že už na prvním stupni, například ve čtvrté, páté třídě jsou nadané děti, tak bereme i děti z prvního stupně*“. Tato fakta opravdu souhlasí. Dívka, která v dotazníku označila atletiku, je žákyní čtvrtého ročníku.

10.3.2 Pokrytí zájmu dětí

Dále jsem zjišťovala, zda vychovatelky a vedoucí jednotlivých kroužků pokryjí zájem dětí. To znamená, jestli všechny děti, které se přihlásí na jednotlivé kroužky, jsou poté vybrány a mohou tyto aktivity opravdu navštěvovat. Paní vedoucí vychovatelka dle svých slov pokryje zájem dětí na svých kroužcích fotbalu a florbalu: „*Já ano, já zájem dětí pokryju. Já nikoho nevyřazuju a na tu kopanou taky pokryju všechno, já nikdy nikoho neodmítám*“. Naopak se paní vychovatelka zmínila, že vedoucí kroužku keramiky pokryje zhruba pouze třetinu zájemců. To mi následně v rozhovoru vedoucí kroužku potvrdila: „*Nepokryju, protože mám na to jen tu středu. Tím, že jsou namíchaný s těma neslyšícíma a jsou to ty padesátiminutový hodiny, příprava a úklid na konci, takže mám de facto na práci čtyřicet*

minut, tak já si jich nemůžu nabrat víc jak šest. Nehledě na to, že ve svém volném čase ještě chodím různě glazovat ještě a nakládám pec, pálím ty věci ve svém volném čase, prostě je kolem toho práce, kromě práce s dětma, ještě práce okolo a tím, že mám skupinu nahoře na patře, tak můžu v době, kdy oni jsou ještě ve škole. No takže mám jen tu středu a tím pádem je toho času málo a dětí hodně.“ Důvody proto jsou tedy čistě praktické, jak jsem se mohla sama přesvědčit při návštěvě zmíněného kroužku. Vedoucí kroužku musí dětem názorně ukazovat postup a ještě používat znakový jazyk a k tomu pomáhat dětem s jednotlivými úkony. Rovněž je také omezena časovými možnostmi a proto není možné vzít více dětí. Jednou z možností jak navýšit počet dětí je tedy „ulehčit“ práci vedoucí kroužku, aby se tam mohla věnovat většímu počtu dětí. Takovýmto ulehčením by mohl být například tlumočnický do znakové řeči. Vedoucí kroužku se zmínila, že takovýto tlumočnický dříve v kroužku působil: „...No jeden rok se nabídla jedna paní učitelka a chodila sem, takže já jsem mluvila a ona překládala. Pak ale odešla na mateřskou..“.

„Vedoucí kroužku aerobiku také mohla přijmout všechny děti, které se nahlásily: “ **Nakonec jsme vzali všechny. Vzali jsme víc, než jsme původně chtěli, ale tím, že jsme dvě, tak to není problém a vychází to dobře.**“ I zde je vidět, že pokud je možnost většího počtu vychovatelů na daný kroužek, může se zvýšit i kapacita míst.

Zájem o kroužek košíkové není velký, a proto paní vychovatelka může přijmout všechny nahlášené děti.

Také kroužek atletiky nepokryje zájem všech dětí. Na začátku roku berou vedoucí tohoto kroužku sice všechny děti, ale ne všechny zůstanou do konce školního roku, protože začíná výběr žáků na závody: „na tu atletiku od pololetí už chodí jen výběr, co pak jede na závody. Takže tam zůstane asi jen deset dětí.“, říká vedoucí kroužku keramiky. Vedoucí internátu tato slova potvrzuje. Od pololetí zůstávají v kroužku pouze ti nejlepší, kteří poté reprezentují školu na soutěžích.

Obrázek 4: Kopaná

(Základní a mateřská škola pro sluchově postižené, Liberec)

10.3.3 Kritéria výběru volnočasových aktivit

V nabídce zájmových kroužků na základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci převažují sportovní aktivity, také nejpreferovanější aktivita je sportovního charakteru – dle dotazníkového šetření a výsledků rozhovorů je to florbal. Proč jsou tyto aktivity u žáků tak oblíbené a proč je nabídka sportovních aktivit tak široká? *„Neslyšící děti mají větší pravděpodobnost poruch chování a emocí než děti slyšící. Jednou z diagnostických kategorií je tzv. hyperaktivita nebo hyperkinetická impulsivní porucha. Někdy se mylně srovnává s poruchou učení nebo lehkou mozkovou dysfunkcí. V hyperaktivitě se dítě považuje za příliš cílé, dokáže se soustředit jenom minimální dobu, je impulsivní a vyrušitelné a má špatně organizované chování“* (Freeman, Carbin, Boese, 1991, s. 303). Toto tvrzení potvrzují i slova vedoucí vychovatelky: *„my se tady na ten sport hodně soustředíme, děti tady mají vzdělávací problémy, ale jsou zase fyzicky zdatné, výkonné...je to vlastně ventil, kde ty děti najdou uspokojení, něčeho mohou dosáhnout a udělá jim to radost....hodně dětí tady je hyperaktivních, takže hlavně cvičit s nima, běhat...“*. Je zřejmé, že škola se co nejvíce snaží zohledňovat specifické potřeby svých žáků.

Zajímala jsem se také o to, zda není větší zájem o aktivity výtvarné a hudební. Z výtvarných aktivit je zde pouze kroužek keramiky. Ale i tady škola vychází ze zájmů svých dětí. Vedoucí internátu namítá: *„kromě té keramiky, která má úspěchy, ale že by se třeba ujal výtvarný kroužek, to moc ne. To dětem stačí ta výtvarka, co mají ve škole. K tomu moc neinklinují. To spíš rychle rychle něco nakreslit a pryč od toho. Nemají na to moc trpělivost.“*

Je také zřejmé, že ani kroužek zaměřený na hudební výchovu by se zde nesetkal s kladnou odezvou: *„Hudební výchova je tu jen pasivní. Učí se spíš teorii a tak. Ke zpěvu se nenutí“*.

vůbec. Ale vím, že paní učitelky zpívají, ale zpívají ony samy a děti se přidají. To tady funguje, ale nejsou za to známkovány samozřejmě.“.

10.4 Rozšíření nabídky volnočasových aktivit na základní mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci

Nejdříve jsem se zajímala, jestli vůbec mají vychovatelé a žáci zájem o rozšíření volnočasových aktivit na základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci. A pokud ano, o které a proč. Pro získání dat od žáků jsem opět volila metodu dotazníku, kdy jsem do výše zmíněného dotazníku zařadila otázku Jaký kroužek bys ještě chtěl/a navštěvovat a ve škole není? Abych získala odpovědi od vychovatelů, zvolila jsem metodu rozhovoru.

V dotazníkovém šetření se na otázku Jaký kroužek bys ještě chtěl/a navštěvovat a ve škole není? Objevilo pouze několik odpovědí. Většina žáků (65%) nevyplnilo nic. U ostatních (35%) se objevilo několik návrhů. Tři děti by uvítaly kroužek ping pongu. Další tři respondenti uvedli taneční kroužek a jeden účastník šetření uvedl balet. Je patrné, že děti mají zájem spíše o sportovní aktivity, důvody tohoto zájmu jsem uvedla výše.

Také zmiňovaný ping pongový kroužek uváděla také v rozhovoru paní vedoucí vychovatelka, jako kroužek, který by chtěla zavést: *„Já bych rozšířila nabídku o ping pong, kdyby mi někdo kvalitní vedl ping pong. My to tedy s dětma hrajeme, ale to víte, kdyby to byl nějaký trenér, bylo by to lepší.*“ Je zřejmé, že paní vychovatelka má přehled o tom, které kroužky by žáci uvítali a o které mají zájem.

Vedoucí kroužku aerobiku si myslí, že nabídka je dostatečná. Vedoucí kroužku keramiky zmínila zajímavý návrh zřídit školní klub pro starší děti: *„... třeba si myslím, že by tady byl dobrý školní klub, který jsme nemohli otevřít. Pro ty starší, když jsou jejich rodiče v práci, by to bylo ideální.*“ Ve škole funguje pouze školní družina pro děti z prvního stupně.

Je tedy zřejmé, že by bylo vhodné zřídit kroužek stolního tenisu. Že to ale není jednoduché, potvrzuje i vedoucí internátu: *„My na to nemáme peníze. To by museli být buď nějakí dobrovolníci zdarma, nějaký nadšenci nebo rodiče třeba. Nebo to musíme pokrýt my v rámci služby.*“

I přes to, že vedoucí internátu zmínila, že by o hudební aktivity zájem nebyl, dle dotazníkového šetření by několik respondentů mělo zájem o různé druhy tanečních kroužků. Zájem by dle vlastních slov vedoucí internátu byl i o rytmické hudební aktivity: *„Loni například tady byla speciální pedagožka a chtěla mi tady vést jakoby hudebně rytmický kroužek. Že by s nimi hrála na orfovy nástroje a podobně a zadarmo. Docela jsem to mezi dětmi rozkřikla, býval by o to byl zájem.*“

Ani vychovatelé ani respondenti neuvádějí možnosti rozšíření o dramatické aktivity. Bylo by jistě zajímavé zjistit důvody nezájmu.

11 Závěr

Tato práce se zabývá volnočasovými aktivitami sluchově postižených. Cílem bylo získat souhrn nabízených volnočasových aktivit na třech různých školách pro neslyšící a následně je komparovat. Na základě toho navrhnout konkrétní možnosti rozšíření stávající nabídky na základní a mateřské škole pro sluchově postižené v Liberci. Tato práce spojuje mou dosavadní praxi volnočasového pedagoga a můj zájem o obor speciální pedagogiky, zejména zájem o kulturu Neslyšících. V budoucnu bych se chtěla práci s těmito dětmi věnovat. Pro to, abych tuto práci mohla vykonávat dobře, je nutné mít určité znalosti z různých oborů. Tomu se věnuji v teoretické části práce.

Teoretická část mé práce shrnuje problematiku surdopedie. Její cílem, metody a zásady. S tím také úzce souvisí základní znalosti o sluchovém ústrojí. Dále se v teoretické části zabývám klasifikací a etiologií sluchových postižení. Každý druh postižení potřebuje jiný přístup a také jinou metodu vzdělávání. Pokud se budeme věnovat dětem se sluchovým postižením, musíme být seznámeni také s různými druhy komunikačních systémů neslyšících lidí. Již jsem se zmínila o vzdělávání. Ve výchově a vzdělávání dětí se sluchovým postižením existuje několik přístupů, které je nutné znát. V závěru teoretické části se zabývám volným časem a to včetně trávení volného času neslyšícími.

Ve výzkumu pro mě bylo nejdůležitější získat souhrn volnočasových aktivit na třech školách pro neslyšící. Na základě těchto zjištění pak nabídku těchto škol porovnat. Poté jsem se zaměřila na jednu školu – na základní a mateřskou školu v Liberci, a zjišťovala jsem, zda mají žáci a pedagogové zájem o rozšíření nabídky volnočasových aktivit na této škole a pokud ano, o které konkrétní aktivity by měli zájem. V první části výzkumu jsem aplikovala kvalitativní metody – využila jsem metodu analýzy písemných dokumentů, rozhovorů a pozorování jako doplňující metodu. Ve druhé části jsem použila metodu dotazníku.

Pokud se zaměřím na první výzkumnou otázku, tedy Jaké varianty volnočasových aktivit nabízejí tři různé školy pro děti s vadami sluchu? Můžeme říci, že všechny školy nabízejí širokou škálu nejrozličnějších aktivit. Převažují aktivity sportovní, což vychází ze specifických potřeb neslyšících dětí. To potvrzuje i fakt, že nejpreferovanější aktivitou na základní a mateřské škole v Liberci je florbal a fotbal. Jak potvrzuje i vedoucí internátu ve škole v Liberci, děti se sluchovým postižením často bývají hyperaktivní, takže školy se snaží uspokojit jejich potřebu pohybu. Dále ale nechybějí v nabídkách výtvarné aktivity, různé

besedy, besídky, soutěže a výlety. Nejrozsáhlejší nabídku má dle písemných dokumentů škola v Hradci Králové. Má nejvíce zájmových kroužků, výtvarných workshopů i besed a přednášek. Nejvíce výletů zase nabízí škola Holečkova v Praze, což vychází z jejího demografického umístění. Nejméně širokou nabídku má základní a mateřská škola v Liberci, což ale neznamená menší kvalitu těchto aktivit. Zájmové kroužky na této škole fungují někdy i více jak deset let, což znamená, že dosáhly určitého stupně kvality.

A o které konkrétní volnočasové aktivity je zájem na základní a mateřské škole v Liberci? Obecně můžeme říci, že největší zájem je o sportovní aktivity. Dle výsledků dotazníkového šetření a slov vedoucí internátu nejoblíbenější aktivitou je florbal a hned za ním fotbal. Výsledek a oblibu kroužku florbalu můžeme přičítat také tomu, že obecně je florbal momentálně módní záležitostí a je oblíben u dětí bez ohledu na postižení.

Dále jsem se zabývala otázkou, zda škola pokryje zájem všech dětí o volnočasové aktivity. Odpověď není jednoznačná. Některé kroužky mohou vzít všechny své zájemce a některé ne, což vychází z jejich charakteru či počtu vedoucích pedagogů. Můžeme říci, že všechny děti, které se na kroužky nahlásily, přijali vedoucí kroužku florbalu, fotbalu, košíkové a aerobiku. Kroužek atletiky také přijímá všechny děti, ale pouze do půlky pololetí, poté již docházejí na kroužek pouze ti nejlepší. Zájem nepokryje ani vedoucí kroužku keramiky.

Dále jsem se již zabývala rozšířením nabídky na základní a mateřské škole pro neslyšící v Liberci. Nejdříve bylo nutné zjistit, zda vůbec pedagogové a žáci mají zájem, aby byla nabídka rozšířena. Dle rozhovorů nejsou pedagogové zajedno. Vedoucí internátu i vedoucí keramiky měli několik návrhů, jak nabídku rozšířit. Vedoucí aerobiku si naopak myslí, že nabídka je dostatečná. Většina žáků v dotazníkovém šetření neuvedla žádný další kroužek, který by chtěla navštěvovat a ve škole není. Můžeme tedy usuzovat, že jsou žáci se stávajícími zájmovými kroužky na škole spokojeni, ale také je možné, že žáci prvního stupně ještě nemají dostatečný přehled o nabízených aktivitách a také nemají většinou vyhraněné zájmy. Bylo by zajímavé zjistit, jaké odpovědi by se vyskytovaly u žáků druhého stupně.

O jaké konkrétní aktivity by tedy byl zájem na základní a mateřské škole v Liberci? Vedoucí internátu a s ní i několik žáků by uvítalo kroužek stolního tenisu. Vedoucí kroužku keramiky zmínila potřebu zřídit školní klub, ten se ale týká pouze žáků druhého stupně. Několik žáků by také mělo překvapivě zájem o taneční kroužek.

Doporučení pro základní a mateřskou školu v Liberci

Z výsledků výzkumu jednoznačně nevyplývá, že by bylo nutné stávající nabídku školy rozšířit, přesto ale je tu několik návrhů, jak by bylo možné ji zkvalitnit. Požadavek na kroužek stolního tenisu jsem již zmínila. Je si ho vědoma i vedoucí internátu, ale bohužel nenašel se

vhodný lektor. Mohu doporučit hledat vedoucí takového kroužku například i mezi studenty pomocí emailů a podobně. Myslím si, že formou brigády či částečného úvazku by měli studenti, hlavně pedagogických oborů, o takovouto zkušenost zájem.

Na škole rovněž chybí jakékoliv dramatické a také hudební aktivity. Například kroužek pantomimy, který provozuje škola v Hradci Králové, by mohl být zajímavý i pro žáky liberecké školy. Hudebními aktivitami určitě nemusí být jen zpěv, ale i tanec a rytmizace a i takový kroužek by měl u žáků kladnou odezvu, což dokazuje i dotazníkové šetření.

Výtvarné aktivity na škole v Liberci jsou dostatečné. Dle výzkumu můžeme říci, že i když škola má pouze kroužek keramiky, žákům to stačí. Přesto bych ale navrhla rozšíření tohoto kroužku – zvýšila hodinovou dotaci týdně či zvýšila počet vedoucích v tomto kroužku. Vedoucí internátu se také zmínila, že na příští rok chystá zřídit fotografický kroužek. Myslím si, že takový kroužek je pro tyto děti ideální. Spojuje umělecké vyjádření s určitou nutností pohybu a je k tomu nutná pouze zraková orientace.

Osobní přínos výzkumu

V úvodu práce jsem zmínila svou domněnku, že školy nenabízejí příliš aktivit pro sluchově postižené. Tuto myšlenku jsem opustila. Výzkum mi pomohl zjistit, že školy se velmi snaží, a to úspěšně, vycházet z potřeb a zájmů svých dětí a nabídnout jim co nejpestřejší možnosti trávení volného času. Získala jsem přehled o tom, jaké aktivity děti se sluchovým postižením preferují a jaké mají potřeby. Pokud budu moci jednou s těmito dětmi pracovat, bude mi tento výzkum inspirací pro moji budoucí praxi.

12 Použitá literatura

- FREEMAN, D.R., GARBIN, F. C., BOESE, R. J. *Tvé dítě neslyší?.* 1. vyd. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1991. 359 s. ISBN
- GAVORA, P., *Úvod do pedagogického výzkumu.* 1. vyd. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6
- HENDL, J. *Kvalitativní výzkum.* 2. vyd. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4
- HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas.* Praha: Portál, 2004. 173. ISBN 80-7178-927-5
- HRUBÝ, J., *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu 1.díl.* Praha: FRPSP, 1997. ISBN 80-7216-006-0.
- HRUBÝ, J., *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu 2.díl.* Praha: FRPSP, 1998. ISBN 80-7216-075-3.
- KRAHULCOVÁ, B. *Komunikace sluchově postižených.* 2. vyd. Praha: Karolinum, 2001. 303 s. ISBN 80-246-0329-2
- MIOVSKÝ, M., *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu.* 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4
- PANSKÁ, S. *Pohybové hry pro děti se sluchovým postižením.* 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2005. 75 s. ISBN 80-244-1219-5
- PÁVKOVÁ, J., HÁJEK, B., HOFBAUER B., HRDLÍČKOVÁ V., PAVLÍKOVÁ A. *Pedagogika volného času.* 3. vyd. Praha: Portál, 2002. 231. ISBN 80-7178-711-6
- PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky.* 2. vyd. Brno: Paido, 2006. 404 s. ISBN 80-7315-120-0
- POTMĚŠIL, M. *Čtení k surdopedii.* 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2003. 217 s. ISBN 80-244-0766-3
- POTMĚŠIL, M. *Sluchové postižení a sebereflexe.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 2007. 198 s. ISBN 978-80-246-1300-0
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník.* 4. aktualizované vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- PULDA, M. *Surdopedie se zaměřením na raný a předškolní věk.* 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1992. 143 s. ISBN 80-210-0476-2
- ROUČKOVÁ, J. *Cvičení a hry pro děti se sluchovým postižením.* 1. vyd. Praha: Portál, 2006. 151 s. ISBN 80-7367-158-1
- RŮŽIČKOVÁ, M. *Učíme se českou znakovou řeč.* 1. vyd. Praha: Septima, 1997. 119 s. ISBN 80-7216-126-1

SOURALOVÁ, E. *Čtení neslyšících*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2002. 74 s. ISBN 80-244-0433-8

STRNADOVÁ, V. *Jaké je to neslyšet*. 1. vyd. Praha: Česká unie neslyšících, 1995. 165 s.

STRNADOVÁ, V. *Hádej co říkám, aneb Odezírání je nejisté umění*. 2. vyd. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2001. 186. ISBN 80-903035-0-1

STŘEDNÍ ŠKOLA, ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA PRO SLUCHOVĚ POSTIŽENÉ HOLEČKOVA. *Dokumenty školy*. [online]. [cit. 2011-05-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.skolaholeckova.cz/dokumenty-skoly.html>>

ŠÁNDOROVÁ, Z. *Vybrané kapitoly z komprehenzivní surdopedie*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2003. 81 s. ISBN 80-7041-605-X

ŠVARÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 340 s. ISBN 978-80-7367-313-0

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie pro obor speciální pedagogika – vychovatelství*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. 127 s. ISBN 978-80-7372-306-4

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA PRO SLUCHOVĚ POSTIŽENÉ, LIBEREC. *Historie školy*. [online]. [cit. 2011-03-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.ssplbc.cz/index.php?p=historie-skoly>>

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA PRO SLUCHOVĚ POSTIŽENÉ, LIBEREC. *Informace o škole*. [online]. [cit. 2011-03-24]. Dostupné na WWW: <<http://www.ssplbc.cz/index.php?p=informace-o-skole>>

13 Přílohy

13.1 Seznam příloh

Příloha č. 1: Přepis rozhovoru s vedoucí internátu

Příloha č. 2: Dotazník

Příloha č. 3: Plánované akce internátu základní a mateřské školy v Liberci ve školním roce 2010/2011

Příloha č. 1: Přepis rozhovoru s vedoucí internátu

1. Jaké volnočasové aktivity nabízíte žákům vaší školy?
2. Jakou časovou dotaci hodin týdně mají jednotlivé aktivity?
3. Jak dlouho fungují volnočasové aktivity, které momentálně máte v nabídce?
4. Jak často aktualizujete nabídku volnočasových aktivit?
5. Podle jakých kritérií nabídku aktualizujete?
6. Myslíte si, že je nabídka volnočasových aktivit dostatečná?
7. Plánujete v roce 2011 stávající nabídku rozšířit?
8. Na jakou volnočasovou aktivitu se hlásí nejvíce děti?
9. Pokryjete zájem dětí?
10. Chtěla byste k našemu rozhovoru něco doplnit? Máte k rozhovoru nějaké otázky?

- Souhlasíte s tím, že bude tento rozhovor nahráván?

Ano, v pořádku.

Já bych se chtěla na začátek zeptat, jaké aktivity nabízíte žákům školy a internátu?

Tak aktivity jsou, samozřejmě. Paní vychovatelky průběžně celý týden vytváří svoje aktivity. Výtvarné, sportovní a tak dále, nicméně fungují nám kroužky. Ty by Vás asi mohli zajímat. Já je nemám vypsané, ale já si je pamatuju. Já osobně vedu kroužek florbalu pro tři věkové kategorie. Mám to rozdělené na děti z prvních tříd, to jsou začátečníci, mírně pokročilý. Pak tady mám kolegyni vychovatelku, která vede kopanou pro děti druhého stupně. Tak to je florbal, fotbal. Pak tady máme kroužek keramiky. Keramika je zase rozdělená na tři věkové kategorie, začátečníci, mírně pokročilý, pokročilý. Pak tady máme atletický kroužek, ten vede pan učitel se mnou. Ten je pro žáky druhého stupně, Nicméně pokud zjistíme, že už na prvním stupni, například ve čtvrté páté třídě jsou nadané děti, tak bereme děti i z prvního stupně. Pak máme kroužek košíkové, ten je vyloženě pro děti z druhého stupně. Jedna paní učitelka nám vede kroužek aerobiku. Ten je pro děti prvního stupně, ale je to pro kluky i pro holky. A to je všechno. My jsme tady měli na začátku roku kroužek druhá angličtina, informatika, ale paní učitelka otěhotněla a ten kroužek už nikdo nepřevzal. Takže tohle je naše nabídka.

A jakou časovou dotaci mají tyto kroužky týdně?

To je vždycky tak na hodinu týdně. Ale ono, když se to nastrádá, většinou, kdo chodí na florbal, chodí i na fotbal, chodí na aerobik, takže ty děcka třeba vlastně mají tři čtyři hodiny

týdně, vlastně na ty kroužky. Ty kroužky probíhají v odpoledních hodinách, vždycky po vyučování. Je to de facto i náplň internátní činnosti.

Jak dlouho fungují tyto jednotlivé aktivity? Trvají například několik let?

To jsou letité záležitosti. Dvacet let, vlastně po revoluci tyhle kroužky vedeme. My se totiž na ten sport hodně soustředíme, protože ty naše děcka, víte co, oni mají vzdělávací problémy, a tak dále, ale jsou to většinou...tam, kde to chybí, tam to dětem někde přebejvá. Takže jsou fyzicky zdatný, výkonný. My se snažíme tím sportem, ten jejich handicap nějak kompenzovat, takže to sportovní vyžití tady i musí být i pro děti méně zdatné, více zdatné, protože je to vlastně ventil, kde ty děti najdou uspokojení, něčeho mohou dosáhnout a udělá jim to radost. Takže proto se na ty sportovní aktivity hodně zaměřujeme. Různé turnaje, miniturnaje, snažíme se teda asi tři roky to je, ty naše děti vytáhnout do Liberce mezi zdravou populaci. Takže se zúčastňujeme...letos jsme třeba byli na turnaji ve vybíjené mezi školami libereckého kraje a já jsem byla s dětmi na florbalu. Samozřejmě, že ty naše děcka jsou vždycky poslední. Je to opravdu hodně znát ta zdravá populace versus ty naše děti. Nicméně já беру děti, který si na to troufnou. Vždycky jim říkám, děcka je jasné, že se tam jdeme jenom zúčastnit, kdo má na to, chuť a pevný nervy, jdeme, zkusíme to. Vždycky je to dobrovolný. Nikoho nenutím, aby se pak necítili trapně. Ale zkusím to, začínáme to dělat s kolegou, se kterým vedeme atletiku. Bereme zatím jen dobrovolníky. Třeba se nám podaří ty děti tak vytrénovat, že to časem zvládnou. Ale spíš se snažíme ty sportovní aktivity tady uskutečňovat v rámci školy. Nicméně školy pro děti s vadami sluchu mají každý rok florbalový turnaj v Plzni. Toho se zúčastňujeme pravidelně každý rok, už dvacet let. Tam docela jsme byli i první, druhý, třetí, tam ty výsledky máme. Ale jsou to jenom děti jen ze škol pro děti s vadami sluchu, takže se tam zúčastní například Praha, Český Budějovice, Ostrava, Plzeň – no tak pět šest škol tam většinou je. Školy pro děti s vadami sluchu dělají každoročně v červnu sportovní hry – celostátní sportovní hry, začínáme uvažovat o tom, že se příští rok spojíme i se Slovenskem, takže pro ty děti je to obrovská motivace chodit na tu atletiku. To jsou sportovní hry zaměřené na atletiku, plavání, košíkovou a kopanou. Takže v tomhle je trénujeme, abychom pak na těch sportovních hrách dosáhli nějakých výsledků. Loni jsme na těch sportovních hrách byli, když se sečetli všechny body a účast v jednotlivých těch disciplínách jsme byli na prvním místě jako Liberec. Samozřejmě v medailích, v jednotlivých disciplínách už ne. Tam to trochu pokulhávalo. Ale díky těm nasbíraným bodům jsme byli první. Ale ono o tohle vůbec nejde, jestli jsme první nebo nejsme, tady jde o to, že ty děti v průběhu roku, pracují, mají nějaký cíl a člověk s nima pak někam vyjede. Tohle je vlastně gró ty naší práce. Někaký takový moc rozumový věci a..a můžu vám říct, že třeba ani, kromě keramiky, která má úspěchy, ale že by třeba ujal výtvarný

kroužek to moc ne. To dětem stačí ta výtvarka, co mají ve škole. K tomu moc neinklinují. To spíš rychle rychle něco nakreslit a pryč od toho. Nemají na to moc trpělivost.

To je zajímavé, to bych zrovna řekla, že ty výtvarné aktivity je budou bavit...

Víte co, my tu máme hodně dětí hyperaktivních. A oni nevydrží na místě. Ale v té tělocvičně, to lítají třeba dvě hodiny. A už si myslíte, že po tom tréninku budou hodný, sednou si někde ale ne! (smích). Opravdu cvičit s nima, pořád. běhat – venku, v tělocvičně. Hrajeme často ping pong. I když kroužek nemáme. Ale teď zrovna probíhá celoškolský turnaj v ping pongu, takže se vlastně každé dítě ze školy může přihlásit. Teď nás soutěží, já to nemám spočítané...je to zase rozdělené na tři věkové kategorie, prostě soutěží celá škola, i kantoři. Takže nějakých padesát, šedesát účastníků. Máme tedy 120 dětí celkově. Takže takhle obrovská účast je, teď mám ping pong, od září jsme dělali turnaj ve stolním fotbale. Máme u tělocvičny krásnej velkej stolní fotbal. Takže takovéhle celoškolské akce pořádáme. Jinak v rámci školy pořádáme takové tři velké kulturní školní akce. Děláme v prosinci celoškolskou vánoční besídku, kdy všechny učitelky, všechny vychovatelky nacvičují s dětma nějaký program, který potom prezentujeme rodičům na besídce. Ta besídka má už tradici třicet let. Fungovala ještě ve starých budovách. Toto je nová budova, tady jsme od revoluce, Před tím jsme byli rozmístěný různě po Liberci v různých budovách. Takže ta besídka je takové gro naší práce, od září už s dětma pracujeme, aby to mohli předvést na té besídce. Ty mají velký úspěch, rodiče rádi chodí. Pak máme akci karneval, to je také velká akce a teď v červnu budeme mít dětský den.

Jestli se ještě můžu zeptat, jak často aktualizujete nabídku těchto aktivit? Jestli každý rok třeba nebo...

Tak každý rok se tak nějak snažím...Víte co, tohleto co jsem vám řekla je zažitý standard. Mám od příštího roku slíbený, že bude fotografický kroužek, takže bude aktualizace. Vždycky jednou za čas..My jsme tady totiž jako pedagogové dost stálí personál a každý inklinuje k něčemu. Ono když já dělám florbal, fotbal, tak najednou nebudu dělat hudební kroužek. Ale pokud je příliv nových tváří, jako třeba předloni nám začal kroužek aerobiku, protože nám přišla nová paní učitelka, mladá, která někde sama vede aerobik. Takže když je šance, abychom někoho takhle zapojili, že by mohl někdo vést kroužky, tak se tomu nebráníme. Ale nepředstavujte si, že každý rok mám nové kroužky. Ale ono někdy takovéto velké množství nabízených aktivit není ani někdy dobře. Když vedete nějaký kroužek déle můžete ho mnohem více vymakat, než když bude každý rok nabídka jiná. A oni i ty děti. Naše děti se hrozně špatně přizpůsobují novým věcem Když například když začal předloni ten kroužek aerobiku, takže paní učitelka neměla vůbec zájemce. Úplně musela lapat děti. Naše děti jsou hrozný nedůvěřivý a to je doba než si na něco zvyknou. Pak když už se to rozjede a ty děti si to

řeknou, tak pak už to jde. Takže uvidíme, co například příště ten fotografický kroužek. Já si myslím, že tam budu muset někoho až jako „nacpat“ – běž to zkusit...nebude zájem, prostě.

Takže jsou spíš zvyklý na ty zaběhnutý aktivity...

Právě, jsou zvyklý, ale nebráníme se aktualizacím, ale nemáme na to lidi.

Ale tak, je lepší mít spíš méně těch aktivit ale s tradicí...

Právě s tradicí a hlavně kvalita. Je to i o té kvalitě. A když nějaký kroužek vedete třeba pět šest let, tak ten kroužek má nějakou kvalitu. Ty děti si vychováte, oni vám tím vzorem pak učí ty mladší. Mít tu základnu je důležité.

Takže v tomto roce už nebudete nabídku rozšiřovat? Až tedy v tom příštím roce ten fotografický kroužek...

Ne, to už opravdu ne, přece jen je tři měsíce do konce

To je vlastně pravda...

V průběhu roku opravdu ne. My vždycky o přípravách rozhodujeme už na konci předešlého školní roku. Já připravím příští školní rok a prvního září musím vědět jaké kroužky budou. Rodiče musí dostat seznam, musí se přihlásit. Jakákoliv změna v průběhu roku není moc možná. Kdyby se měl nějaký kroužek zrušit nebo přidat je náročné. Ta organizace je náročná. Všechno se vším souvisí. Když třeba děláme rozvrh v tělocvičně, musíme přesně společně skloubit běžné hodiny tělocviku s mým florbalem, kopanou a podobně. Všechno musím navazovat. Kdybych najednou měla nějakou změnu, například kroužek ping pongu ve velký tělocvičně, tak se tam nevejdu. To musí být přesně připravené, jsme opravdu tak velká škola, že nějaká organizační změna opravdu v průběhu roku nejde. Prvního září je už všechno připravené a jede to celý školní rok.

A jestli byste věděla na který kroužek se hlásí nejvíc dětí?

Florbal. Florbal je teď hrozně moderní. Kdo má dvě nohy, tak chce na florbal a já mám základnu šedesáti dětí. To je pak šílený. Já je mám rozdělené na čtyři skupiny. Ale nedá mi to srdce, nevít dítě, které ani neví, jak to hůl držet. Navíc mám pocit, že některé ty děti my tam hlásí rodiče, aniž by tušili jestli to dítě je zdatný nebo má k tomu vlohy. A opravdu letos se mi přihlásilo dvacet nových prvňáčků a z toho asi patnáct je absolutně nepoužitelných, ale chodí mi tam a nějak si to odbydou. Ale já si myslím, že příští rok už budou mít tu sílu říct, že tam nechtějí chodit. Já tu sílu nemám, abych řekla, prosím vás, nedávejte mi je tam. Takže já je беру všechny. Oni ty děti potom časem i samy vidí, že je to nebaví a pak už si to těm rodičům řeknou. Nemluvím tedy za všechny kolegyně. To dělám jenom já. Kolegyně, když dostanou přihlášky, tak si vybíraj. Docela drsně. Já to srdce nemám, já беру všechny, všechny zájemce.

Ale ten florbal je tu nejvíc populární. Pak je kopaná, atletika, až potom keramika a úplně poslední je košíková. Ta upadá. Ta móda košíkový upadá.

Ale to obecně tedy na školách. Případá mi, že vůbec na školách je florbal teď hodně oblíbený...

Ano, ano....a bereme i děvčata na florbal. Takové je to zpestření. A docela teď začíná být moderní vybíjená. Vybíjená má úplně jiná pravidla. Jestli znáte vybíjenou ze základky, tak teď je to úplně jinačí. My jsme se to teď s kolegou učili, protože jednak jsou nová pravidla a jednak nás pozvali liberecké školy na turnaj ve vybíjené pro čtvrtou, pátou třídu prvního stupně základní školy. Takže jsme od září s dětma trénovali a najednou kolega kliknul na internet a říkal: Ježíšmarjá, vždyť jsou úplně jiná pravidla (smích), takže jsme museli sebe i děti učit nová pravidla. Nicméně na tom turnaji jsme šli jen do první skupiny, pak jsme vypadli, ale v té základní skupině jsme hráli čtyři školy a jednu jsme porazili, my jsme měli úspěch, ne že ne (smích). Porazili jsme husovku, to jsou intelektuálové (smích), ale ty dvě ostatní školy ne, takže jsme to zvládli i třeba přesto, že jsme měli v týmu i pár mentálně postižených dětí. To jsem vám vlastně neřekla, že my bereme i děti s lehkou mentální retardací. Většinou jsou to sluchové vady s lehkou mentální retardací. Tam ta kombinace bývá. Takže to zvládli docela měli úspěch.

Ale to by člověka nenapadlo, že se změní pravidla u tak klasický hry....

Ale můžu vám říct, že já mám dvanáctiletý děti na sokolovský a když jsem se jich ptala, tak říkali: no, opravdu, pravidla se změnili. Paní učitelka to teď rychle učila děti, protože my, moje děti jsou v páté třídě, hrajeme s učitelkou ty stará pravidla. Tam jde o nějaký přehazování a jak se chodí správně z hřiště. Takový detaily, ale důležité, protože jinak ztrácíte míč. A toho teď právě vymysleli spoustu Nového. A kapitán, že nemá tři životy a nemá první ránu nabitou....no to jen tak pro zajímavost.

A ještě bych se chtěla zeptat, jak dlouho vedete kroužky, které máte na starosti?

Já ten fotbal, florbal takhle ve velkém vedu, co jsem vedoucí, takže tři roky. Nicméně, já před tím, těch 22 let jsem dělala tenhle kroužek u kluků na druhém stupni. Ten florbal tedy vedu tak deset let, to je móda deset let, fotbal pak těch dvacet dva let. A ten florbal takhle ve velkém ty tři roky.

Takže ty tři roky i s těma maličkějma...

S těma maličkějma a kdo se mi přihlásí.

A pokryjete zájem všech dětí?

Já ano, já pokryju. Já nikoho nevyřazuju. Nicméně kolegyně na keramiku si hodně vybírá, ta pokryje tak třetinu zájemců. Naopak na košíkovou zájemci skoro vůbec nejsou, tak to paní

vychovatelka pokryje všechno. Na tu kopanou já pokryju všechno, já nikdy nikoho neodmítám, kolegyně, která vede jen ten druhý stupeň ty kluky, ta loni odmítla jen jedno dítě. Protože to byl chlapeček, kterej je libereckej, má kochleární implantát, i když už je mu 12 let, tak maminka se o něj hrozně bojí a ten kroužek je od půl sedmé do půl osmé v pondělí a to dítě samo sem nemůže nějak dojíždět a on sám taky nemůže, takže jsme ho museli vyřadit. Mamince jsme museli vysvětlit, že ten kroužek je takhle večer. Já třeba jsem sice denní vychovatelka, ale jsem schopná si ty kroužky vzít do čtyř hodin odpoledne, což je ideální pro ty děti i rodiče, že pro ty děti můžou přijít. Kdežto vychovatelky, který já mám na internátě, tak oni nastupují třeba ve dvanáct v jednu až po skončení výuky a oni jedou nějaký program a v rámci toho programu mají ten kroužek a služby mají do pěti nebo do šesti hodin. No a to je pro ty Liberečáky někdy bohužel pozdě. Takže sem pak docházej takový ty zdatný osmáci, deváťáci třeba večer si zahrát fotbal. To je tak ten jediný problém. Jinak si myslím, že se snažíme těm dětem vyjít vstříc ve všem. Ta nabídka je taková, že si všechny děti najdou to svoje.

Rozšířila byste nabídku ještě o nějaké aktivity, kdybyste mohla?

Já bych rozšířila o ping pong. Kdyby mi někdo kvalitní vedl ping pong. My to tedy s dětma hrajeme, ale to víte, kdyby to byl nějaký trenér. Jenomže školství nemá na to, aby nabíralo interně nějaké trenéry, nějaké lidi, aby nám sem chodili dělat kroužky. My na to nemáme peníze. To by museli být buď nějakí dobrovolníci zdarma, nějaký nadšenci nebo rodiče třeba. Nebo to musíme pokrýt my v rámci služby. My ty kroužky děláme v rámci své přímé práce s dětma. Máme to jako náplň své činnosti. Externí pracovníky na to prostě nemáme finance a nebudou. Loni například tady pracoval jeden pan údržbář a ten měl manželku, ta byla speciální pedagožka a chtěla mi tady vést jakoby hudebně rytmičtý kroužek. Že by s nimi hrála na Orfovy nástroje a podobně a zadarmo. Paní byla v důchodu. Docela jsem to mezi dětmi rozkřikla, býval by o to byl zájem. Hlavně tedy první stupeň. Ty děti, že by se vyřadili. Paní říkala, že s nima může hrát na všechno možné a zpívat. O tohle by asi zájem byl. Nicméně pán pak by odejit a tím pádem manželka řekla, že tedy nenastoupí. Takže to se rekrutuje z těch řad nadšenců. Já bych jí nemohla platit. Já bych jí mohla občas dát čokoládu (smích).

Takže nějaký hudební kroužek, to tady nefunguje?

Ne, to ne. Ty sluchově postižené děti vůbec ne, ty mají Hudební výchovu takovou pasivní. Učí se spíš teorii a tak. Já tedy nevím přesně osnovy, ale děti se nenutí ke zpěvu vůbec. Protože k tomu nemají předpoklady. Ale vím, že paní učitelky zpívají. Ale zpívají ony samy a děti se přidávají. To tady funguje, ale nejsou za to známkovány samozřejmě.

Tak to by bylo všechno, velmi vám děkuji za rozhovor..

No, nemáte zač.

13.2 Příloha č. 2: Dotazník

Ahoj, jsem Krista a chtěla bych zjistit, co děláš ve svém volnu. Prosím tedy, abys mi odpověděl/a na pár otázek.

1) Jsi (zakroužkuj)

- a) dívka
- b) chlapec

2) Tvůj věk:

3) Do jaké třídy chodíš?

4) Chodíš na nějaký zájmový kroužek tady ve škole? Jestli ano na jaký? (můžeš zakroužkovat i více odpovědí)

- a) fotbal
- b) florbal
- c) košíková
- d) keramika
- e) atletika
- f) kopaná
- g) aerobik
- h) jiný (vypiš)

5) Jaký kroužek bys ještě chtěl/a navštěvovat a ve škole není?

13.3 Příloha č. 3: Plánované akce internátu základní a mateřské školy v Liberci ve školním roce 2010/2011

Plánované akce internátu pro děti, které se uskuteční ve spolupráci se školou - školní rok 2010 / 2011

Termínované akce:

1. Celoškolní turnaj ve stolním fotbalu – září, říjen, listopad 2010
2. Celostátní florbalový turnaj v Plzni pro sluchově postižené děti – listopad 2010
- účast vybraných žáků naší školy
3. Mikulášská nadílka (čert a Mikuláš) - prosinec 2010
4. Mikulášská diskotéka se soutěžími pro I. stupeň – prosinec 2010
5. Vánoční besídka s diskotékou – prosinec 2010
5. Celoškolní turnaj v pinponku (stolním tenisu) – leden, únor, březen 2011
6. 3. ročník miniturnaje ve florbalu pro I. a II. stupeň – únor 2011
7. Dětský karneval s diskotékou – začátek března 2011
8. Miniturnaj v kopané pro II. stupeň - jaro 2011
9. 2. ročník velikonoční soutěže „ O nejhezčí kraslici“ – březen 2011
10. 2. ročník miniturnaje v kopané pro I. stupeň – duben 2011
11. Přátelský turnaj ve florbalu s DDM N. Město p. Smrkem – jaro 2011
- účast vybraných žáků naší školy
12. Celostátní turnaj v malé kopané v Kyjově pro sluch. postižené děti – květen 2011
- účast vybraných žáků naší školy
13. Dětský den s diskotékou – květen/červen 2011
14. Celostátní sportovní hry pro sluch.postiž. děti – červen 2011 – účast vybraných žáků

naší školy

Na jednotlivé akce Vás vždy pozveme samostatnou pozvánkou!